

Humanitární pomoc a vybrané neziskové organizace v České republice

Jakub Mlénský

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Jakub Mlénský
Osobní číslo:	L19018
Studijní program:	B2825 Ochrana obyvatelstva
Studijní obor:	Ochrana obyvatelstva
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Humanitární pomoc a vybrané neziskové organizace v České republice

Zásady pro vypracování

1. Seznamte se s problematikou humanitární pomoci.
2. Vyberte a popište nejvýznamnější humanitární organizace působící v České republice.
3. Zhodnoťte možnosti využití humanitárních organizací při mimořádných událostech.
4. Navrhněte postup vybrané humanitární organizace při vybrané mimořádné události.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. MÜLLER-STEWENS, Günter, Tami DINH, Berrina HARTMANN, Martin J. EPPLER a Fabinne BÜBZLI. *Professionalization of Humanitarian Organizations*. London: Springer Nature Switzerland, 2018. ISBN 3030032477.
  2. KRYŠKOVÁ, Šárka. *Nestátní neziskové organizace – právní úprava, účetnictví, audit, daně*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-378-0.
  3. JUKL, M., MAJRICHOVÁ, J. *Století s červeným křížem*. Praha. Český červený kříž. 2019. 184 s. ISBN 978-80-87729-28-1
- Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martin Ficek**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **13. května 2022**

L.S.

---

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

---

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 1. prosince 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 5.8.2022

Jméno a příjmení studenta: Jakub Mlénský

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje tématu humanitární pomoci. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je nastíněna problematika humanitární prostřednictvím odborného výkladu a popisu. Data sloužící k objasnění problematiky jsou čerpány z odborných publikací a knih. Charakterizují humanitární pomoc, nastiňují její vývoj. Dále předkládá přehled právních norem vztahující se k dané problematice a také konkrétní organizace působící v České republice. V úvodu praktické části se práce zaměřuje na stručný popis katastrofické události, konkrétně se jedná o tornádo, které se objevilo na jižní Moravě v roce 2021. Následuje komparace humanitární pomoci jednotlivých organizací. V poslední části je pak formou dotazníku zjišťována efektivita a celková spokojenost s poskytnutými finančními a materiálními prostředky a následně je navrhnout optimální postup poskytnutí pomoci.

Klíčová slova: humanitární organizace, pomoc, přírodní katastrofa, efektivita, spolupráce

ABSTRACT

The bachelor's thesis is devoted to the topic of humanitarian aid. It is divided into a theoretical and a practical part. In the theoretical part, humanitarian issues are outlined through expert interpretation and description. Data used to clarify the issue are drawn from professional publications and books. They characterize humanitarian aid, outline its development. It also presents an overview of legal norms related to the given issue as well as specific organizations operating in the Czech Republic. In the introduction to the practical part, the work focuses on a brief description of the catastrophic event, namely a tornado that appeared in South Moravia in 2021. This is followed by a comparison of the humanitarian aid of individual organizations. In the last part, the effectiveness and overall satisfaction with the provided financial and material resources is ascertained in the form of a questionnaire, and then the optimal procedure for providing assistance is proposed.

Keywords: humanitarian organization, aid, natural disaster, efficiency, cooperation

Velmi bych chtěl poděkovat mému vedoucímu panu Ing. Martinovi Fickovi za jeho ochotu, trpělivost a cenné rady.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 HUMANITÁRNÍ POMOC	12
1.1 VÝVOJ HUMANITÁRNÍ POMOCI.....	13
1.1.1 Humanitární pomoc po druhé světové válce	14
1.1.2 Aktuální směr humanitární pomoci	17
1.2 PRÁVNÍ RÁMEC V ČESKÉ REPUBLICE.....	17
1.2.1 Veřejné sbírka a její platná definice	18
1.2.2 Subjekty oprávněné k provozu veřejné sbírky	19
1.2.3 Délka konání veřejných sbírek a možnosti ukončení	19
1.2.4 Veřejné sbírky podle zákonného ustanovení	20
1.3 MEZINÁRODNÍ HUMANITÁRNÍ PRÁVO	22
1.4 ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE	23
1.5 DRUHY A FÁZE HUMANITÁRNÍCH KRIZÍ	24
1.6 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ	25
1.6.1 Český Červený kříž.....	25
1.6.2 Charita Česká republika.....	28
1.6.3 Občanské sdružení ADRA	28
1.6.4 Člověk v tísni.....	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
2 TORNÁDO NA JIŽNÍ MORAVĚ	32
2.1 ŠKODY V JEDNOTLIVÝCH OBCÍCH.....	32
3 POMOC POSKYTNUTÁ JEDNOTLIVÝMI ORGANIZACEMI	35
3.1 NADACE VIA.....	35
3.2 DIECÉZNÍ CHARITA BRNO.....	36
3.3 ADRA.....	37
3.4 ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ	38
3.5 ČLOVĚK V TÍSNI	38
3.6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ V OBLASTI ZASAŽENÉ TORNÁDEM	40
3.7 SWOT ANALÝZA HUMANITÁRNÍ POMOCI.....	47
4 NAVRŽENÍ EFEKTIVNÍHO POSTUPU PŘI HUMANITÁRNÍ POMOCI	52
4.1 NAVRŽENÍ VHODNÉHO SYSTÉMU TERÉNNÍCH TÝMŮ	52
ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	60
SEZNAM OBRÁZKŮ	61

SEZNAM TABULEK.....	62
----------------------------	-----------

ÚVOD

V poslední době se po celém světě velmi rychle zvyšuje potřeba přijímání humanitární pomoci. Každoročně dochází k velkému počtu přírodních katastrof, jakými jsou zemětřesení, povodně, sucha, hurikány atd. Specifickou, ale také velmi aktuální kategorií, jsou pak krize zaviněné člověkem, například války, lokální konflikty, ozbrojené incidenty. V poslední řadě pak případy strukturálních krizí, třeba politické nebo ekonomické. Paralelně s vývojem lidstva a širším podvědomím o těchto problémech narůstá objem poskytované pomoci. Humanitární pomoc obecně spojujeme s konkrétní prospěšnou aktivitou člověka. Pod tím si můžeme představit především poskytování věcí a služeb, které jsou nutné k naplňování základních životních potřeb. Pokud budeme ještě konkrétnější, jedná se o poskytování jídla, vody, přístřeší, zdravotnické pomoci, dále také vzdělávací péče, materiální pomoci na rekonstrukce domů, a v poslední řadě také prevence. Ne vždy je taková pomoc jednoduchá, jelikož právě krize se odehrávají ve velmi specifickém a náročném prostředí, ať už se jedná o katastrofy nebo o válečné oblasti, případně v oblastech zasažených epidemií. Potřeba jakékoliv pomoci je v dnešní době velmi akutní. O pomoc jsou lidé každý den žádání prostřednictvím všech dostupných médií. Česká republika poskytuje humanitární pomoc nejen svým občanům, ale i do zahraničních oblastí prostřednictvím státních složek a humanitárních organizací. Pomoc by měla být směřována vždy rovnou k obětem humanitární krize, a to bez rozdílu příslušnosti k náboženství, politickému přesvědčení nebo rasy. Ve světě je mnoho oblastí, které jsou více vystaveny riziku vzniku katastrof než jiné, i když žádné oblasti nejsou tohoto rizika ušetřeny. V oblasti jako je humanitární pomoc se musí každá hrozba i riziko brát vážně. Vynaložené úsilí pak může zachránit jak život pracovníků, tak obyčejných lidí.

Práce se člení na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se seznámíme s klíčovými pojmy jako je humanitární pomoc a také s principy a hlavním cílem této činnosti. V praktické části bude pak popsána katastrofická událost, která se odehrála v loňském roce na jižní Moravě. Následuje rozbor toho, jak postupovaly jednotlivé charitativní organizace při pomoci. Bude použita metoda komparace a dotazníkové šetření. Následně bude provedena SWOT analýza včetně SWOT strategie. V poslední řadě bude provedeno doporučení pro optimální postup při pomoci v zasažených oblastech.

Cílem této bakalářské práce je charakterizovat aktuální problematiku poskytování humanitární pomoci a rozvojové spolupráce a navrhnout optimální poskytnutí pomoci do oblastí zasažených přírodní katastrofou - tornádem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HUMANITÁRNÍ POMOC

Humanitární pomoc je možné definovat dle zákona číslo 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí jako „*souhrn určitých činností, které jsou hrazeny ze státního rozpočtu a jejichž cílem je zamezit ztrátám na životech a újmám na zdraví, zmírnit utrpení a obnovit základní životní podmínky osob zasažených konkrétní mimořádnou událostí a také dlouhodobě zmírnit následky těchto mimořádných událostí, předcházet jejich vzniku či negativním následkům*“. Poskytují se, pokud určitou oblast zasáhne mimořádná událost, například rozsáhlé povodně, zemětřesení, válečné konflikty aj. (Zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů, 2010). Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů definuje humanitární pomoc jako „*opatření prováděná za účelem pomoci obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí, v jejichž rámci se využívají lidské a materiální zdroje*“. Z definice je jasné, že humanitární pomoc je poskytována především v návaznosti na mimořádnou událost např. povodeň, vichřice atd., jedná se tedy spíše o pomoc krátkodobou, protože většinou končí po odstranění následků (Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, 2000).

Hlavní podstatou humanitární pomoci je zachraňovat životy, zmírňovat utrpení a udržovat lidskou důstojnost během krizí a katastrof způsobených člověkem a po přírodních katastrofách (Defining humanitarian assistance, 2018). Tato pomoc vychází ze čtyř základních principů. Jedná se o lidskost, nestrannost, neutralitu a nezávislost (Defining humanitarian assistance, 2018). Lidskost vyjadřuje hlavně záchranu životů a snížení utrpení lidí, kteří byli postiženi mimořádnou událostí. Nestrannost se zabývá identifikováním potřeb, na jejichž základě lze poskytnout humanitární pomoc, a to bez rozlišování mezi příjemci podle jiných kritérií. Neutralitou je míněn neutrální vztah k aktérům při ozbrojených konfliktech, což znamená, že se nepřiklání k žádné ze stran sporu. Posledním principem je nezávislost, což znamená, že cíle humanitární pomoci nejsou pod vlivem politických, ekonomických a jiných zájmů dárce ani příjemce (Dušková, 2011). Existují také základní potřeby, které musí být touto pomocí zajištěny. Jedná se o ochranu civilního obyvatelstva, poskytnutí jídla, vody, hygienických prostředků a zázemí, přístřeší, zdravotní péče a o další druhy pomoci, která je poskytnuta ve prospěch obětí katastrofy. Cílem poskytnutí těchto potřeb je zajištění obnovy normálního života. Do humanitární pomoci je zahrnuta také prevence katastrof a hromadných neštěstí, spočívající například ve stavbě bezpečněji

situovaných obydlí aj. Dobrá úroveň prevence a připravenosti na katastrofy různého druhu vyžaduje určité náklady, což celkem často znamená i politické rozhodnutí dlouhodobého charakteru. V rámci prevence je důležité i vzdělávání občanů, samospráv a státní administrativy v této oblasti (Nádvorník a Volfová, 2004). Rozlišují se tři fáze poskytování humanitární pomoci, a to: okamžitá pomoc, časná rehabilitace a fáze obnovy. Okamžitá pomoc je označována také jako pomoc krizová a vztahuje se především na první dva týdny po katastrofě. Zahrnuje elementární pomoc, která je přímo zaměřena na záchranu životů a na podporu přeživších osob. Fází časná rehabilitace je období v rozmezí 2 týdnů až 3 měsíců po mimořádné události. Jedná se o péči o osoby, které přišly o střechu nad hlavou v důsledku katastrofy. Jsou jim poskytnuty zdravotní a psychosociální péče, náhradní přístřeší, potraviny a voda. V této fázi také dochází k vyhodnocování škod a potřeb obnovy. Fáze obnovy trvá maximálně dva roky. Dochází ke kompletní obnově veřejných institucí, přístřeší, infrastruktury, zdrojů obživy obyvatel v postižených oblastech. Důležitou roli zde hraje prevence dalších katastrof (Dušková, 2011).

1.1 VÝVOJ HUMANITÁRNÍ POMOCI

Stanovit přesné období vzniku humanitární pomoci je velmi obtížné a stále je předmětem mnoha diskusí. Jednoznačné ovšem je, že než dosáhla humanitární pomoc dnešní podoby, předcházel tomu dlouhý a komplikovaný vývoj. Humanitární pomoc se vyvíjela a stále vyvíjí nejen po ideologické stránce (například: vliv soudobých hodnot, náboženství, etických standardů a významných událostí), ale i po stránce technické (například: pokrok ve zdravotnictví, zemědělství, přenosem informací a v logistice). Humanitární pomoc vznikala mimo jiné jako snaha o humanizaci válek a ozbrojených konfliktů. Pokud se podíváme do dávnější historie, zjistíme, že v dobách antiky neexistovala v případě války jakákoliv přesná pravidla. Teprve později, v době osvícenství, se respekt k člověku a jeho svobodám stal podstatou nového myšlenkového směru, tedy humanismu. Mezi představitele zmíněného směru patří například Immanuel Kant, který pracoval na ideji věčného míru. Ve stejné době se začaly objevovat pojmy jako spravedlivá válka, právo na válku a právo ve válce. Podstatou všech je myšlenka, že válka je ospravedlnitelný prostředek jen v krajní nouzi. Pokud je ovšem konflikt již nevyhnutelný, měl by se alespoň řídit určitými pravidly. Později dané myšlenky daly základ pro mezinárodní humanitární právo (Grůza, 2007). Zásluhy na zrodu samotné humanitární pomoci ve válečných konfliktech jsou připisovány dvěma osobám. Jedná se o Florence Nightingale a Henryho Dunantova. Florence

Nightingale upozorňovala na velmi nízkou úroveň nemocnic pro zraněné vojáky během válek a sama se aktivně podílela na zlepšování hygienických podmínek, na péči o raněných, díky čemuž došlo ke snížení úmrtnosti. Za samotného zakladatele humanitární pomoci ovšem bývá považován Henry Dunant. Obdobně jako Florence Nightingale byl šokován děsivými zážitky z války. V jeho případě se jednalo o bitvu u Solferina roku 1859. Byl svědkem velikého utrpení zraněných vojáků, kteří se nedočkali lékařské pomoci z důvodu nedostatečných kapacit nemocnic a zásob. I přesto, že nedisponoval žádnými lékařskými znalostmi, snažil se raněným pomoci a začal organizovat místní dobrovolníky. Při svém následném pobytu ve Švýcarsku napsal knihu *Vzpomínka na Solferino*, kde své zážitky velmi barvitě popsal. V knize pak také navrhl založení trvalé organizace, která by měla poskytovat pomoc během válečných konfliktů, apeloval také na mezivládní uznání neutrality takové organizace, aby mohla nezávisle fungovat ve válečných oblastech (Bugnion, 2009). Můžeme tedy říct, že historie humanitární pomoci má dlouhou tradici. Lidé, kteří byli v lepší ekonomické situaci, pomáhali chudším, a to nejen při válečných konfliktech, ale i při přírodních katastrofách nebo dokonce i v období míru. Tyto tradice se po staletí formovaly podle etických hodnot každého světového náboženství, moderního filozofického směru humanismu a osvícenství, hnutí za politické, sociální reformy a kampaně proti otroctví. Lze nalézt dva základní důvody, proč byla snaha lidí poskytovat druhým pomoc v nouzi:

- Důvody náboženské a etické - v rámci evropského pojetí existuje dlouhá tradice humanity vycházející z hodnot křesťanství, osvícenství a humanismu. Lidský postoj je obdobný i v dalších nábožensko-kulturních tradicích světa. Tento postoj je morálně a eticky správný při poskytování pomoci lidem, kteří se ocitnou v nouzi.
- Důvody politické a pragmatické - pomáhat lidem v nouzi bylo odvozováno velmi často z pragmatických principů, které sahaly od konkrétního využití humanitární pomoci v zahraniční politice států až k racionálnímu myšlení o prevenci konfliktů, mezinárodního terorismu, nelegální migrace a poškozování životního prostředí. Podle tohoto principu je politicky i ekonomicky výhodné investovat do pomoci ekonomicky slabším státům, protože se tím dlouhodobě ušetří prostředky, které by stát musel vynaložit na zajištění vlastní prosperity a bezpečnosti. (Richter, 2010)

1.1.1 Humanitární pomoc po druhé světové válce

Ve druhé světové válce došlo k mnoha ztrátám na životech. Také ke spoustě hmotných škod a k velké migraci uprchlíků. Tato krizová situace zapříčinila vznik několika organizací zabývajících se nápravou škod. Vlivem migrační krize vznikl Úřad vysokého komisaře

pro uprchlíky Spojených národů /United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, který byl založen v roce 1950 a funguje do dnešní doby. Postupně se rozšířil z Evropy do celého světa, v šedesátých letech proběhlo značné rozšíření do Afriky z důvodu migrace a nepokojů způsobených vlnou dekolonizace. Bylo to právě v této době, kdy začal být zřetelný propastný rozdíl v rozvinutosti severní části světa oproti té jižní. Poprvé se začaly hojně používat pojmy rozvoj, rozvojové země i rozvojová pomoc. Některé organizace, které primárně fungovaly jako humanitární, v době války přizpůsobily své zaměření novým potřebám. Spousta nových organizací byla založena za účelem nastartovat nebo urychlit rozvoj. Humanitární pomoc v duchu Henryho Dunanta ustoupila v této době do ústraní. (Walker, 2008)

Značný boom v oblasti poskytování humanitární pomoci zapříčinila občanská válka v Nigérii na přelomu 60. a 70. let. Svůj podíl na tom také sehrál rozvoj telekomunikací. Tento konflikt sice nebyl ve světovém měřítku příliš významný, ale světem otřásly záběry podvyživených dětí, které se staly obětmi hladomoru způsobeného blokadou režimu. Tehdejší již působící neziskové organizace neměly dostatek prostředků na okamžitou pomoc, jelikož byly zaměřeny především na rozvojové pomáhání, které je dlouhodobého rázu, a prostředky se získávají průběžně. Navíc byly organizace jako Červený kříž a OSN svázány právními předpisy a principy, které musely dodržovat. Největší problém byl, že aby mohly na území konfliktu poskytovat humanitární pomoc, musely obdržet povolení nejen svého státu, ale i od obou stran konfliktu. Zdlouhavým jednáním byly ztraceny drahocenné měsíce. Skupina náboženských organizací známá pod názvem Společná církevní podpora (Joint Church Aid) se rozhodla porušit stanovená pravidla a principy a začala humanitární pomoc distribuovat po nocích leteckým způsobem. Tohle jednání dalo základ novému směru humanitární pomoci, tím se stalo hnutí bez hranic. Hnutí bez hranic staví na první místo respekt a ochranu lidských práv, a to i před suverenitu států. Například OSN se k takovému směru stále častěji přiklání a právo zásahu podporuje. Porušování lidských práv a utrpení obyvatelstva, které by mělo být pod ochranou státu, dává právo do jeho vnitřní situace zasáhnout. Vznikl tedy nový pojem, a tím je odpovědnost chránit. (Harouel-Bureloup, 2009)

Téměř všechny neziskové organizace bez hranic, například Lékaři bez hranic (Médecins sans Frontières, MSF) začaly hojně využívat média pro podávání svědectví humanitárních krizích ve světě. Tato svědectví ve veřejnosti probouzejí soucit, ovlivňují lidské mínění a podněcují aktivní jednání. Výrazně tomu dopomohl rozmach telekomunikací. Roku 1968 vlastnilo televizor 80 % domácností. Negativní zkušenosti z Nigérie vyvolaly reakci i v Mezinárodním výboru Červeného kříže. Jelikož drtivá většina obětí ozbrojených

konfliktů od konce druhé světové války trpěla kvůli vnitrostátním válkám, byly v roce 1977 přijaty dva doplňkové protokoly k Ženevským konvencím. Tyto doplňky rozšířily působnost základních pravidel mezinárodního humanitárního práva i na vnitrostátní konflikty. Dále také zavedly přísnější pravidla na způsob vedení bojů, primárně to byl zákaz útočení na civilní obyvatelstvo (ICRC, 1977a-b). Bohužel vnitrostátní konflikty a s tím spjaté hladomory a migrace uprchlíků začaly být stále častější. Nejzávažnější byla situace v Africe, kde byly boje mezi kmeny na denním pořádku, často z důvodu určení hranic států po kolonizaci, přičemž tyto hranice nerespektovaly etnické složení obyvatel. Na hranicích neklidných států pak vznikaly uprchlické tábory, do kterých soustřeďovaly svou působnost humanitární organizace. (Müller, 2018)

Humanitární intervence, respektive tzv. odpovědnost zasáhnout, své pomyslné vítězství mohla slavit na začátku 90. let. Rada Bezpečnosti OSN totiž odsoudila irácký režim a jeho útlak kurdské menšiny na severu státu v průběhu války v Zálivu. Bylo vyžadováno, aby útlak ihned skončil a aby bylo umožněno poskytnutí pomoci uprchlíkům. Krátce na to byla spuštěna vojensko-humanitární operace s názvem Poskytnutí podpory, během níž byla vytvořena ochranná zóna pro uprchlíky. Humanitárním organizacím byla navíc poskytnuta obrana a logistické prostředky. Během následujících roků se otázka intervencí stala výrazně častější a humanitární pomoc byla stále běžněji přítomná společně s vojenskými jednotkami. Roku 1994 kdy probíhala genocida ve Rwandě byly v oblasti přítomny jednotky OSN, ovšem masakrům mohly pouze přihlížet, protože neměly pro zásah odpovídající pravomoc. Tato humanitární krize vytvořila otázku, zda má mezinárodní společenství v případě hrubého porušování lidských a humanitárních práv právo nebo přímo povinnost zasáhnout. Mimo jiné zde znovu hrálo roli mínění veřejnosti. Například americká veřejnost byla pohoršena smrtí osmnácti amerických vojáků dohlížejících na distribuci humanitární pomoci během hladomoru v Somálsku roku 1993 a nebyla nakloněna dalším ztrátám na životech v záležitostech, které přímo nesouvisely s národní bezpečností (Walker, 2008).

Koncem 90. let 20. století, během války v Kosovu, došlo k vojenskému útoku NATO proti srbským jednotkám. NATO tuto intervenci obhajovalo tím, že v případě nečinnosti by srbská armáda pokračovala v rasových čistkách vůči kosovským Albáncům a došlo by k obdobné genocidě jako ve Rwandě. Na základě této události vznikl pojem humanitární intervence, který lze definovat jako „*zásah států do vnitřních záležitostí jiného státu bez jeho souhlasu s užitím ozbrojených sil za účelem předejít anebo zastavit hrubé porušování lidských práv*“ (Davies, 2012). Také přibyl pojem humanitární válka, který se časem ujal a byl nadále využíván. Intervence se staly velmi běžné, a samozřejmě nastalo podezření z politických

cílů, sledování vlastních zájmů, nevíтанé vměšování do vnitřních záležitostí, a občas dokonce i snaha o tzv. neokolonizaci. Vznikla tedy situace, kdy humanitární organizace, ačkoliv používání násilí odsuzují a jejich cílem je být neutrální bez vměšování se do politických záležitostí, byly nuceny s ozbrojenými jednotkami NATO a OSN spolupracovat. Často pak začaly být vnímány jako součást západních intervencí, a kvůli tomu nebyly vždy přijímány kladně. Bohužel se pojem humanitární pomoc od původního významu úleva od utrpení značně odklonil. (Davies, 2012)

1.1.2 Aktuální směr humanitární pomoci

Humanitární pomoc jednoznačně prošla dlouhým vývojem. Nejednalo se pouze o ideologii, ale také o posun a pokrok po technické stránce. Aktuálním trendem je budování užší spolupráce mezi jednotlivými organizacemi zabývající se humanitární pomocí. Převážně se jedná o oblast získávání a sdílení relevantních informací a zkušeností z dřívějších akcí. Co se týče pravidel a standardů pro poskytování humanitární pomoci, je kladen stále významnější důraz na transparentnost humanitárních zákroků a také na efektivní alokaci poskytnutých zdrojů. Dále probíhá snaha o užší spolupráci s vládami i jednotlivci, a dochází také k analýzám příčin selhání během humanitárních krizí a k preventivním opatřením za účelem eliminace chyb v budoucnu. (Kyselák, 2013)

1.2 Právní rámec v České republice

Pravidla a zákony pro poskytování a přijímání humanitární pomoci jsou následující:

- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, Humanitární pomoci se dle zákona rozumí: „*opatření prováděná za účelem pomoci obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí, v jejichž rámci se využívají lidské a materiální zdroje.*“ [5, str. 3463]
- zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů, V tomto zákoně je definován cíl humanitární pomoci jakožto snaha: „*zamezit ztrátám na životech a újmě na zdraví, zmírnit utrpení a obnovit základní životní podmínky lidí po vzniku mimořádných událostí, jakož i zmírňovat dlouhodobě trvající následky mimořádných událostí a předcházet jejich vzniku a negativním následkům.*“ [6, str. 1963]

Dále stojí za zmínění:

- zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR a o změně některých zákonů,
- zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů,

- zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády ČR č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva, „*Humanitární pomoc lze poskytovat a přijímat k uspokojování základních životních potřeb obyvatelstva a k obnově území postižených mimořádnou událostí formou věcných nebo finančních prostředků, služeb nebo speciálních prací.*“ [7, str. 7212] „*Humanitární pomoc je poskytována dobrovolně a bezplatně orgány státní správy a orgány územních samosprávných celků, právníckými osobami, podnikajícími fyzickými osobami, nevládními organizacemi, neziskovými organizacemi a sdruženími občanů, skupinami osob a jednotlivci na základě výzev nebo z vlastní iniciativy formou nabídek.*“ [7, str. 7212–7213]
- usnesení vlády ČR č. 302 ze dne 31. března 2004, o Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do Evropské unie,
- usnesení vlády ČR č. 458 ze dne 9. května 2001, k návrhu zapojení ČR do mírových a záchranných operací a humanitární pomoci.

1.2.1 Veřejné sbírka a její platná definice

Ze zákonného ustanovení § 1 zákona o veřejných sbírkách vyplývá, že veřejná sbírka slouží k „*získávání a shromažďování dobrovolných peněžitých příspěvků od předem neurčeného okruhu přispěvatelů pro předem stanovený veřejně prospěšný účel, zejména humanitární nebo charitativní, rozvoj vzdělání, tělovýchovy nebo sportu, nebo ochrana kulturních památek, tradic nebo životního prostředí.*“ (zákon o veřejných sbírkách 117/2001)

Důležité je také vymezit následující pojmy, které s veřejnými sbírkami souvisejí. Jedná se o „církvní sbírky“ a „charitativní sbírky“. Lidé tyto sbírky často zaměňují, ale rozdíly jsou nejen z právního hlediska poměrně značné. Církvní sbírky jsou organizované církvemi, které jsou registrované dle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Registrace je pro církve klíčová, protože na jejím základě se církev stává právníckou osobou, a je oprávněná konat sbírky. Zásadní informaci udává § 2 zákona, kde je zřetelně uvedeno, že sbírky, jenž se konají v prostorách kostelů a na místech spojených s náboženskou činností a samozřejmě také slouží k církevním a náboženským účelům, nejsou zahrnovány do veřejných sbírek. Na druhou stranu církvní sbírky mohou být pořádány i k jiným než náboženským účelům a teprve v takovém případě lze hovořit o veřejné sbírce. Pojem

charitativní sbírka se často používá pro veřejnou sbírku v souvislosti s charitativním, respektive dobročinným účelem. Charitní sbírka je termínem, se kterým se člověk v naší republice příliš často neseťká.

1.2.2 Subjekty oprávněné k provozu veřejné sbírky

Realizovat veřejné sbírky mohou, dle současné právní úpravy, pouze právnické osoby. V případě, že právnická osoba nemá sídlo v České republice, je dovoleno provádět sbírku i organizačním složkám, jejichž sídlo se nachází na území Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru nebo ve Švýcarsku. Konání sbírky je také povoleno územním samosprávným celkům: obcím a krajům. Posledním subjektem, který zákon uvádí, je městská část hlavního města Prahy. Dále právnické osoby (netýká se obcí a krajů) nesmějí být v likvidačním řízení a ani na ně nesmí být vyhlášen konkurs. Pořádáním veřejných sbírek územními samosprávnými celky se v bakalářské práci zabývat nebudeme. Pozornost soustředíme na legislativní znění, které se vztahuje k nevládním neziskovým organizacím. (Jungbauerová, 1997)

1.2.3 Délka konání veřejných sbírek a možnosti ukončení

Dřívější povinnost ukončení sbírky po třech letech je s platností od 1. července 2012 zrušena. Podle aktuální právní úpravy je ukončení sbírky možné nastavit i na dobu neurčitou. V dnešní době tedy veřejné sbírky nemusí podléhat časovému omezení. Z toho důvodu se někdy nazývají kontinuální sbírky. Nicméně před plánovaným termínem ukončení veřejné sbírky je potřeba písemně informovat krajský úřad, a to alespoň ve lhůtě 30 dní předem. Pokud se koná veřejná sbírka na dobu určitou, je datum ukončení sbírky stanoveno již v oznámení o provádění sbírky. Právnická osoba má také právo změnit fixní datum z původního oznámení a posunout jej na dřívější termín, opět ovšem musí informovat krajský úřad, a to minimálně pět pracovních dní předem. Ukončení sbírky lze přesunout i na pozdější termín, zde je pak nutné informovat krajský úřad nejpozději v poslední den sbírky. Pokud dojde k prodloužení sbírky, pak celková doba trvání nesmí překročit lhůtu tří let. Důležité je také zmínit fakt, že nelze změnit dobu určitou na dobu neurčitou. Pozastavení, respektive možné ukončení sbírky může být provedeno z iniciativy příslušného krajského úřadu v případě, že by ze strany právnické osoby došlo k porušení zákonem stanovených povinností. Dle vyjádření Marty Kvapilové, jejímž předmětem činnosti je osvědčování a kontrola veřejných sbírek v Olomouckém kraji, k procesním nedostatkům neúmyslným, a někdy i úmyslným dochází. Také dodává, že v některých případech jsou uloženy sankce

v oblasti agendy veřejných sbírek vymáhány prostřednictvím exekučních řízení. Ukončení konání sbírky se neoznamuje jen krajskému úřadu, ale také musí tuto skutečnost právnická osoba sdělit veřejnosti, a to ve stejné formě, v jaké byla sbírka propagována. (Kvapilová, online)

1.2.4 Veřejné sbírky podle zákonného ustanovení

Jak vyplývá z výše zmíněného textu, novelizace právní normy představuje přínos pro neziskové organizace. To se projevuje v množství způsobů získávání finančních zdrojů, které neziskovky mohou využít.

Jedním z nich jsou sběrací listiny. Ty nepatří k příliš používaným způsobům konání sbírek. Jsou totiž charakterizovány rozsáhlou administrativní zátěží. Každá listina může existovat pouze v originální verzi a je jí zároveň uděleno číslo. Dále musí být stvrzena podpisy statutárních orgánů a razítkem právnické osoby. Jmenovitý seznam podrobnějších náležitostí je uveden v § 10 odst. 1 zákona. Následné administrativní kroky jsou směřovány na obecní úřad nebo úřad městské části, kde si organizátor sbírky nechá ověřit přesný počet sběracích listin, splnění ustanovených kritérií pro jejich zavedení a předloží osvědčení o konání sbírky. Potvrzení o počtu listin, které obecní úřad vydává, následně slouží k finálnímu vyúčtování sbírky. Poté je potřeba určit fyzické osoby, jimž bude svěřena kompetence sbírku provádět. Jejich úkolem je získání maximálního počtu přispěvatelů, kteří musí uvést svou výši příspěvku a listinu podepsat. (Kryšková, 2019)

Dalším způsobem, který slouží pro výběr prostředků na veřejné sbírky bývají tzv. pokladničky. Stejně tak jako je tomu u sběracích listin, má pořadatel sbírky povinnost informovat obecní úřad nebo úřad městské části o jejich počtu a umístění. Právnická osoba je povinna sdělit počet a rozmístění pokladniček tomu úřadu, v jehož územním obvodu se mají nacházet. Ať už se jedná o pokladničky přenosné (putovní) nebo spojené s daným místem, je potřeba učinit opatření, která by zabránila jejich odcizení nebo neoprávněnému otevření. Obecní úřad samozřejmě pokladničky zapečetí. Aby pokladnička mohla být otevřena podle zákonných norem, právnická osoba musí plánovaný úkon sdělit s předstihem obecnímu úřadu, a to alespoň v době tří pracovních dní. Na otevření dohlíží zaměstnanec obecního úřadu s oprávněným zástupcem právnické osoby, kteří sepíší zápis o finanční částce vyjmuté z pokladničky a podepíší jej. Co se týče objemu získávaných finančních zdrojů pomocí pokladniček, Hloušek a Hloušková uvádějí, že „*efektivita tohoto způsobu rok od roku klesá, postupně ho vytlačují jiné formy, umožňující využití moderních technologií.*“

Rozhodne-li se právnická osoba vykonávat sbírku prostřednictvím prodeje předmětů, musí v místě prodeje uveřejnit informace o pořadateli, účelu sbírky, výši příspěvku a také jmenovat krajský úřad, který sbírku schválil. Dále je zavedena evidence o nákupu a prodeji těchto předmětů, včetně informací, odkud pocházejí.

Podobně je nutné postupovat u konání veřejně přístupných benefičních akcí, například v kulturní nebo sportovní oblasti. Na vstupence se musí uvést výše příspěvku a také její číslo. Spadá to do povinností každého pořadatele. Kromě toho je pořadatel povinen poskytnout údaje o účelu akce a počtu vytištěných vstupenek ve vstupních prostorách akce. Výše zmíněné informace jsou součástí i všech propagačních materiálů ke konané akci. V obou případech (při prodeji předmětů a konání akcí) je dále nutné uvést, pod který krajský úřad veřejná sbírka spadá a také o nich vést evidenci obdobného typu, jako tomu je při prodeji předmětů. Důležitým prvkem benefice, respektive dobročinné akce je vyšší počáteční investice. Často se proto setkáváme s akcemi, které jsou organizované ve spolupráci s obcí, krajem případně i médií. Benefiční akce bývají spíše spojené s významnějšími událostmi, které vyžadují větší finanční obnos, aby byla zajištěná pomoc. Na takové akce bývají obvykle zvány známé a společností oblíbené osobnosti. Veřejnost je tedy více motivována se akce zúčastnit. Obě strany pak spojuje vnitřní uspokojení z přispění na dobrou věc. Známa osobnost se zviditelní, a i pro diváky tato událost představuje určitý kulturní zážitek. Ze zmíněných důvodů lze benefiční akci považovat za populární metodu, jak dosáhnout toho, aby se občané zapojili do veřejné sbírky. Za zmínku také stojí, že v prostředcích veřejné dopravy a v místech určených cestujícím, není konání sbírky, ať už formou sběracích listin, prodeje předmětů či vstupenek na všeobecně přístupné akce, povoleno. V ostatních prostorách, které jsou veřejnosti přístupné, lze výše uvedenými způsoby sbírku provádět, ovšem pouze se souhlasem provozovatele nebo majitele daného objektu. (Bačuvčík, 2011)

Co se týče moderního výběru peněz, pak jsou bankovní převody a dárcovské SMS považovány za jedny z nejnadnějších způsobů přispívání a zároveň nejvýhodnější pro sběratele. Zvyšování zájmu neziskového sektoru provádět veřejnou sbírku dárcovskými textovými zprávami dalo za vznik dárcovským SMS. Nyní je používán především pojem „DMS“, který vychází z anglického sousloví Donors Message Service. V roce 2004 se DMS zprávy staly v České republice novinkou a dárcům nabídly velmi jednoduchý a efektivní způsob, kterým lze přispět neziskovým organizacím. Oficiální internetové stránky Dárcovské SMS uvádějí, že DMS dokonce vznikly v České republice. Do zahraničí přišla tato služba velmi rychle, nejdříve na Slovensko a následně se rozšířila dále. Hlavním záměrem vytvoření jednodušší formy přispívání bylo posílit individuální dárcovství a získat

tak touto cestou doplňující zdroje na poskytování služeb nadací či jiných neziskových organizací. Každoročně má o tuto službu zájem přibližně 50 organizací. Aktuálně dárci mohou přispět do více než 200 odlišných veřejně prospěšných projektů. (Dárcovská SMS, online)

1.3 Mezinárodní humanitární právo

Mezinárodní humanitární právo je soubor dvou nebo vícestranných smluv. Je nazýváno také právem válečným, a to z důvodu, že řeší poskytování pomoci, práva a povinnosti především v době válečného konfliktu. Mezi nejvýznamnější části mezinárodního humanitárního práva patří Ženevské konvence. Mezi ostatními dokumenty jsou smlouvy, které se týkají nešíření jaderných, biologických nebo chemických zbraní, ale také smlouvy o zákazu užívání některých typů zbraní a střeliva (Smetana, 2013). Cílem mezinárodního humanitárního práva je především omezení utrpení, které způsobila válka. Vztahuje se k realitě konfliktu bez ohledu na jeho příčiny, oprávněnost použití síly nebo k tomu, kdo je vinen v případě porušení míru (Richter, 2010). Existují 4 základní zásady mezinárodního humanitárního práva: zásada lidskosti, vojenské nezbytnosti, rozlišování a rovných závazků válčících stran. Zásadu lidskosti jsou povinny dodržovat všechny státy a musí ji respektovat. Tato zásada chrání základní hodnoty lidské osobnosti a lidské civilizace. Prostupuje celým humanitárním právem a prolíná se ve všech jeho oblastech. Zásada vojenské nezbytnosti se v humanitárním právu vyskytuje ve třech rovinách: jako zásada humanitárního práva omezujícího násilí, jako důvod pro odchylku od pravidel humanitárního práva a jako prvek zásady rozlišování. Omezuje násilí během ozbrojeného konfliktu tím, že stranám ve střetu ukládá povinnost využívat jen takový druh a množství síly, které je nutné pro vojenskou porážku nepřítele, a to v nejkratším možném čase s co nejmenšími ztrátami a náklady. Zásada rozlišování nařizuje stranám v konfliktu rozlišovat za všech okolností mezi příslušníky ozbrojených sil a civilními osobami a také mezi vojenskými objekty a civilními objekty. Zásada rovných závazků válčících stran je založena na tom, že humanitární právo zavazuje stejnou měrou všechny strany v konfliktu a ukládá jim stejné závazky (Fuchs, 2007). Ženevské úmluvy jsou také čtyři. Například Ženevská úmluva o ochraně obětí ozbrojených konfliktů je základním pramenem mezinárodního humanitárního práva. Její hlavní zásadou je, že v každé době musí být respektována důstojnost lidské bytosti a musí být bez diskriminace učiněno vše pro předcházení nebo alespoň zmírnění utrpení, a to zejména těch, kteří nejsou na konfliktu přímo účastni, i těch, kteří byli z konfliktu vyřazeni v důsledku nemoci, zranění či zajetí. Dalšími třemi úmluvami jsou: Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných,

nemocných a trosečnicků ozbrojených sil na moři, Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli, Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci (Jukl, 1999). Mezinárodní humanitární právo nelze zaměňovat s mezinárodním právem lidských práv. Obě práva sice mají stejný cíl a chrání totožné hodnoty lidské osobnosti, ale co se týče společenského a právního kontextu, jsou zde určité rozdíly. Mezinárodní právo lidských práv se zabývá ochranou jednotlivce a chrání jeho práva a svobodu v každé době proti každé veřejné mocnosti. Humanitární právo chrání také jednotlivce, ale pouze za ozbrojeného konfliktu a jen proti nepřátelské mocnosti (Fuchs, 2007).

1.4 Rozvojová spolupráce

V širším smyslu představuje ucelenou vládní politiku vůči partnerským rozvojovým a transformujícím se zemím. V užším smyslu se zaměřuje na monitorování dlouhodobých sociálních a ekonomických podmínek, ve kterých lidé v méně rozvinutých zemích světa žijí, a na hledání způsobů, jak by se daly tyto podmínky zlepšit. Je vyjádřena transferem financí, materiálu, expertní či technické pomoci za účelem dlouhodobého udržitelného rozvoje partnerských zemí. Pomoc státu může být kombinována s pomocí poskytovanou právníky a fyzickými osobami. Vznik rozvojové spolupráce úzce souvisí s procesem celosvětové globalizace, kterému začal západní svět poprvé věnovat soustavnější pozornost v padesátých a šedesátých letech minulého století. Díky vzniku nadnárodních institucí a ekonomické i kulturní globalizaci se postupem času radikálně zvýšilo propojení mezi jednotlivými světadíly a tím i povědomí lidí ve vyspělých zemích o dění v jiných, často daleko chudších částech planety. Globalizace sebou přináší kromě jiného taky zvýšenou nerovnováhu v distribuci ekonomické a politické moci v jednotlivých částech světa.

Jednotlivé státy poskytují rozvojovou pomoc několika různými cestami. Bilaterální (dvoustranná) a multilaterální (mnohostranná) pomoc jsou dvě hlavní formy rozvojové spolupráce. Bilaterální pomoc se uskutečňuje mimo jiné financováním rozvojových projektů, které realizuje subjekt dané země. Multilaterální je uskutečňována prostřednictvím příspěvků do agentur OSN, Světové banky, Mezinárodního měnového fondu a dalších mezinárodních institucí. Autoři textu zveřejněném na webových stránkách www.rozvojovka.cz dále seznamují s bližším rozdělením rozvojových projektů. Hovoří o čtyřech základních skupinách.

- Strukturální rozvojové projekty: Jedná se o nejvíce viditelné projekty se zaměřením převážně na pomoc chudým zemím. V rámci pomoci, nadnárodní finanční instituce

typu Světové banky anebo Mezinárodního měnového fondu, poskytují za velmi přísných podmínek jejich vládám půjčky na restrukturalizaci domácí ekonomiky.

- Rozvojové programy: Rozsáhlé projekty, jež probíhají mezi rozvojovými agenturami vyspělých zemí s vládami rozvojových států žádajícími pomoc. Zde se také jedná o finanční injekce do školství, zdravotnictví a další investice do telekomunikací, infrastruktury apod.
- Menší rozvojové projekty realizované nevládními organizacemi: Ty kladou velký důraz na operativnější rozměr projektů, na konkrétní práci s místními komunitami a snaží se posilovat vlastní schopnosti lokálních obyvatel.
- Malé projekty zaměřené na velmi konkrétní a objemově omezenou práci s malými skupinkami lidí: Hlavním cílem u těchto projektů je kromě konkrétní pomoci také navazování mezilidských vztahů a přímý kontakt s cílovým příjemcem pomoci. (Rektořík, 2010)

1.5 Druhy a fáze humanitárních krizí

Humanitární krizí rozumíme katastrofu či sérii katastrof zaviněnou přírodními, nebo lidskými faktory, které představují kritickou hrozbu pro zdraví a bezpečí dalších lidí. S humanitární krizí spojujeme také další pojmy, jako je humanitární pomoc (poskytovaná v krizové situaci, kterou poté nahrazuje rekonstrukční a rozvojová pomoc) a humanitární ochrana (má zabránit nejhorším dopadům války). Humanitární krize způsobená přírodními vlivy vzniká nejčastěji příčinou povodní, tsunami, zemětřesení, sopečné činnosti nebo silným větrem. Pokud mluvíme o faktoru lidském, který způsobuje humanitární krize, jedná se v první řadě o ozbrojené konflikty a války, lze zde zařadit také katastrofy spojené se zdravotním stavem obyvatel, jako jsou hladomor, pandemie či epidemie. První fází je okamžitá pomoc, která se poskytuje v první dny po vzniku humanitární krize, řádově až do týdnů. Obsahem této rychlé pomoci je především záchrana lidských životů, proto jsou vysíláni záchranáři, zdravotníci a zdravotnický materiál. Dále podpora lidí, kteří přežili. Zajišťuje se jídlo, voda, nouzové ubytování, sanitace atd. Podle rozsahu krize se uplatňují civilní či vojenská krizová řízení. V mezinárodním měřítku má důležitou úlohu OSN, které vydává tzv. okamžitou humanitární výzvu (angl. flash appeal), a také Červený kříž (v souvislosti s humanitární ochranou). Fáze brzkého zotavení probíhá v období od druhého týdne do tří měsíců po katastrofě. Tato fáze si klade za cíl rychle obnovit základní infrastrukturu a zajistit péči o lidi, kteří byli v důsledku katastrofy vysídleni. Zajišťuje se náhradní přístřeší, potraviny, voda a psychologická, též zdravotnická péče. Dalším krokem

je vyhodnocování škod a potřeb obnovy. Pokud se jedná o katastrofu většího rozsahu, vytváří se komplexní plán obnovy. Velkou roli zde mají nestátní organizace, které realizují pomoc ze zdrojů mezinárodních, vládních i soukromých. Poslední fází je fáze obnovy a rozvoje, která přetrvává do cca dvou let po katastrofě. Zahrnuje obnovu přístřeší, zdroje obživy, veřejných institucí nebo infrastruktury. V této fázi se často hovoří o termínu „building back better,“ který cíleně směřuje obnovu k vyšší úrovni rozvoje, než jaká byla před katastrofou. Aplikuje se zejména v méně rozvinutých zemích. Velký význam je kladen na prevenci humanitárních krizí. Cílem je zpracovat krizové plány, minimalizovat příčiny krizí, zavést včasné varování, monitorování nebo předpovědi. Prevence konfliktů zahrnuje odzbrojení, strategii nebo prosazování lidských práv (Bjerneld, 2009).

1.6 Charakteristika vybraných příspěvkových organizací

V této kapitole budou pospány nejvýznamnější příspěvkové organizace, které působí na území České republiky.

1.6.1 Český Červený kříž

Historie Červeného kříže se začala psát v roce 1863, kdy došlo k mezinárodnímu uznání úsilí Švýcara Henri Dunanta o ustavení mezinárodně působící organizace pomáhající obětem válek – v tu dobu především raněným vojákům. Rok na to byla z iniciativy Červeného kříže přijata první z Ženevských úmluv, která kodifikovala ochranu raněných i zdravotníků v dobách válek a vytvořila Červenému kříži mezinárodněprávní fundament pro jeho činnost. Ke konci roku 2015 čítal ČČK 18 495 členů v 535 místních spolcích a v oblastních spolcích ČČK. K tomuto datu zaměstnával celkem 634 osob. Jedná se o národní společnost Červeného kříže, která je uznaná státem vzhledem k mezinárodnímu právu. Z pohledu vnitrostátního práva se označuje pod pojmem spolek. ČČK je součástí Mezinárodního Červeného kříže a řídí se Základními principy Červeného kříže a Červeného půlměsíce. (Jukl, 2019)

Základní principy ČK a ČP

Řídí se Základními principy Červeného kříže a Červeného půlměsíce, kterými jsou:

- humanita
- nezávislost
- dobrovolnost
- jednota

- neutralita
- nestrannost
- světovost.

Všechny výše uvedené body jsou závazná pravidla hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Současná podoba pochází z roku 1965 a musí se dodržovat. Je to jedna z nutných podmínek pro uznání národní společnosti mezinárodním výborem Červeného kříže. Ústředním principem se považuje princip humanity. Jeho primárním úkolem je předcházet a zmírňovat lidské utrpení, chránit životy a zdraví, zajistit úctu k lidské bytosti a podporovat smír mezi všemi národy. (Červený kříž, online)

Právní vymezení

Základní legislativní vymezení pro ČČK představují Stanovy Českého červeného kříže. Upravují obecné záležitosti, jež se týkají názvu, sídla, působnosti a znaku. Dále upravují členství, vznik a zánik, práva a povinnosti členů, organizační strukturu. Řídí se Zákonem o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži ze dne 5. března 1992. (Stanovy Červeného kříže, online)

Hlavní činnost

Český červený kříž působí v humanitární, sociální i zdravotní oblasti. Plní řadu úkolů, jež vyplývají z daných zákonů. Pomáhá v oblastech, které byly postiženy přírodními katastrofami nebo jinými událostmi. Poskytuje zdravotnické, záchranné, sociální a další humanitární služby. Snaží se rozvíjet zdravotně-výchovnou činnost a spolupracuje s poskytovateli zdravotní péče. Působí v oblasti civilní obrany a ochrany obyvatelstva. (Stanovy Červeného kříže, online)

Provádí školení první pomoci v rámci svých oblastních spolků. Projekty se nazývají: Výuka první pomoci dětí a mládeže a Výuka první pomoci dospělých. Výuky na sebe navzájem navazují. Významně se podílejí v oblasti bezplatného dárcovství krve. Oceňuje tyto dárce různými vyznamenáními. Již za první odběr se předává přímo na transfúzní stanici vyznamenání s názvem Krůpěj krve. Nejvyšší vyznamenání, které může dárce obdržet, se jmenuje Plaketa ČČK Dar krve – dar život a uděluje se za 250 odběrů. Zřizuje humanitární jednotky, které reagují na vzniklé katastrofy. Jedná se poměrně o novou činnost, která vznikla díky spolupráci s Německým červeným křížem. Dobrovolníci jsou připraveni pomoci při mimořádné události nebo krizového stavu (například při povodních). ČČK své

poslání vymezuje takto: „*Posláním ČČK je zejména předcházet a zmírňovat utrpení, chránit zdraví, život a úctu k lidské bytosti, podporovat vzájemné porozumění, přátelství a mír mezi národy bez rozdílů národnostních, rasových, náboženských, třídních a politických a usilovat o naplňování základních principů hnutí Červeného kříže*“. (Červený kříž, online, cit: 1.6. 2022)

Organizační struktura

Český červený kříž je hlavní humanitární společnosti tvořený oblastními spolky a místní skupinami. Orgány ČČK:

- nejvyšší orgán – Shromáždění delegátů (delegáti jednotlivých oblastních spolků),
- statutární orgán – prezident ČČK,
- výkonná rada ČČK,
- kontrolní komise – Dozorčí rada ČČK.

Nejvyšším orgánem Společnosti ČČK je shromáždění delegátů. Je složeno ze zástupců jednotlivých oblastních spolků. Volební období je na 4 roky. Shromáždění delegátů volí Výkonnou radu ČČK, prezidenta ČČK a Dozorčí radu. Schvaluje čestného prezidenta. Definuje hlavní směry činnosti a rozpočet Společnosti ČČK. Výkonným orgánem Společnosti ČČK je Výkonná rada ČČK. Volí ji Shromáždění delegátů z jeho řad v počtu 9 členů včetně prezidenta ČČK na volební období 4 let. Mezi hlavní činnosti se řadí koordinace a řízení činností, předkládání návrhů rozpočtu a vyhlásování voleb do orgánů ČČK. Dozorčí rada musí mít nejméně 5 členů a je volena Shromážděním delegátů ČČK z jeho řad. Mezi její pravomoci patří možnost provádění revize, když to uznají za vhodné. Prezident společnosti ČČK je nejvyšším představitelem a zástupcem ČČK, který vystupuje navenek a komunikuje s ostatními státy. Podepisuje významné dokumenty, zejména mezinárodní smlouvy a dohody. Český červený kříž se skládá z Oblastních spolků ČČK, které musí být registrované u Výkonné rady ČČK. Oblastní spolek tvoří: Valné shromáždění OS ČČK, předseda OVR ČČK, Oblastní výkonná rada ČČK a Dozorčí rada OS ČČK. Každý oblastní spolek má vymezenou oblast působnosti (většinou se jedná o okres). Musí vznikat z odůvodněných důvodů, například za účelem zefektivnění jejich činnosti a hospodaření. Zřizují se místní skupiny ČČK, které tvoří organizační jednotky příslušného OS ČČK. Musí mít minimálně 5 členů. Vznikají registrací u Výkonné rady ČČK. Mezi orgány patří: Valná hromada MS ČČK, předseda MS ČČK, představenstvo MS ČČK a revizoři MS ČČK. (Červený kříž, online)

1.6.2 Charita Česká republika

Svou činnost zahájila Katolická charita v Československu po roce 1918. Zřizovatelem Charity ČR je Česká biskupská konference, a proto CHČR svou strukturou kopíruje církevní hierarchii. Základními jednotkami jsou farní, městské a oblastní Charity, kterých existuje 348. Ty poskytují služby potřebným a spravují zařízení, ve kterých jsou služby poskytovány, přičemž počty zařízení, zaměstnanců a poskytovaných služeb se v jednotlivých charitách výrazně liší. (Charita ČR) Na regionální úrovni se jednotlivé Charity sdružují do osmi diecézních Charit, resp. do dvou arcidiecézních a šesti diecézních, které působí na území daného arcibiskupství či biskupství. Všechny arcidiecézní (Arcidiecézní charita Olomouc, Arcidiecézní charita Praha) a diecézní (Diecézní charita Brno, Diecézní charita České Budějovice, Diecézní charita Litoměřice, Diecézní charita ostravsko-opavská, Diecézní charita Plzeň, Diecézní katolická charita Hradec Králové) mají vlastní právní subjektivitu. Provozují vlastní sociální a zdravotní služby. Zaměřují se především na pomoc imigrantům a azylantům. Provozují také vlastní zahraniční projekty nezávisle na Charitě ČR. (Charita ČR)

Služby, které Charita na území ČR poskytuje, se dělí na pět základních skupin. Jsou jimi služby sociální péče, služby sociální prevence, zdravotní služby, které se často kryjí se službami sociální péče, sociální poradenství a ostatní služby. (Charita ČR)

1.6.3 Občanské sdružení ADRA

Občanské sdružení ADRA se mimo jiné věnuje poskytování bezprostřední a následné fyzické, psychické, eventuelně duchovní pomoci obětem katastrofy. Podílí se na zajišťování koordinované humanitární pomoci v návaznosti na činnost složek integrovaného záchranného systému při řešení mimořádných událostí. Nabízí ubytování na nezbytnou dobu, přeprava, sklady, týlový tým, spolupráce, spolupracovníci, brigády, dobrovolníci, časový limit dohotovení k provádění pomoci, možnosti jiné pomoci, lokální působnost.

„ADRA je mezinárodní humanitární organizace poskytující pomoc lidem v nouzi. Byla založena ve Spojených státech amerických před více jak padesáti lety a dnes má zastoupení již ve 125 zemích světa. V roce 1997 jí byl od Ekonomické a sociální rady OSN udělen statut vrchního poradce“. (ADRA, online, citováno 3.6. 2022)

Na území České republiky začala působit ADRA v roce 1992, zpočátku jako nadace, jejímž cílem bylo přerozdělovat finanční pomoc. Pracovníci následně rozšířili své pole působnosti a začali sami realizovat různé pomocné programy. Samotné občanské sdružení ADRA bylo založeno v roce 1994 díky nárůstu pracovní agendy a reakci na legislativní změny. Hlavním

zájmem je poskytovat humanitární, sociální a rozvojovou pomoc nejen doma, ale i v zahraničí. ADRA dnes patří mezi tři největší humanitární organizace v České republice. Pomáhá jak při mimořádných událostech (živelné pohromy, válečné konflikty apod.), tak při realizaci dlouhodobých rozvojových projektů (podpora vzdělání, zaměstnanosti atd.). Základním posláním je pomoci lidem v nouzi tak, aby byli schopni převzít kontrolu nad svými vlastními životy a dokázali co nejlépe využívat ty zdroje, které mají k dispozici. Občanské sdružení usiluje o zvyšování úrovně života a zdraví obyvatel České republiky, rozvojových zemí a vůbec všech lidí, kteří její pomoc potřebují. A to bez rozdílu rasy, pohlaví, vyznání nebo náboženského přesvědčení. Také vede vzdělávací programy s názvem „Projekt není problém“ (určen pracovníkům neziskových organizací) a „PRVák“, jehož cílem je zvýšit informovanost dětí a mládeže o problematice rozvojových zemí a rozvojové spolupráce. ADRA spravuje rovněž několik dobrovolnických center, dva azylové domy, psychosociální intervenční tým a každoročně uděluje cenu Michala Velíška určenou těm, kdo nezištně poskytují pomoc občanům nacházejícím se v přímém ohrožení. (ADRA, online)

1.6.4 Člověk v tísní

Předmětem obecně prospěšné společnosti Člověk v tísní, která byla založena Šimonem Pánkem, Jaromírem Štětinou a Českou televizí jako humanitární organizace, je pomáhat v krizových oblastech a podporovat dodržování lidských práv ve světě. Vznik této organizace se datuje od května 1992, kdy byl realizován první projekt na pomoc lidem v nouzi. Původně se jmenovala Nadace Lidových novin, na název Nadace Člověk v tísní při České televizi se změnil v únoru 1994 a v dubnu 1999 tato organizace byla registrována jako obecně prospěšná společnost. Tato společnost realizuje humanitární pomoc, dlouhodobé rozvojové projekty, dodržování lidských práv a podporuje snahy o demokratizaci. Pomohla také více než v 37 zemích světa podpořit disidenty, nezávislé novináře, obhájce lidských práv či představitele demokratické opozice a dopravila stovky zásilek s přímou humanitární pomocí a realizovala rozvojové projekty v různých zemích Evropy, Asie i Afriky. Tato organizace vedle krizové pomoci a rozvojové spolupráce po celém světě uskutečňuje i rozsáhlé projekty v České republice. V roce 2002 pomáhala organizace při odstraňování následků ničivých povodní, což byla nejrozsáhlejší operace v historii společnosti. Již několik let činnost organizace také spočívá na terénní sociální práci zaměřenou na řešení situace ve stále se zvětšujících českých „sociálních ghettech“. Člověk v tísní podporuje i toleranci a respektování minoritních skupin prostřednictvím zavádění interkulturního vzdělávání do

českého školského systému. Mimo jiné organizace usiluje i o zvýšení informovanosti české veřejnosti o situaci v zemích postižených válkami či totalitárním režimem a o globálních problémech současného světa. Probíhá zde i úzká spolupráce s českými médii a od roku 1999 společnost pořádá každoročně mezinárodní festival dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět. Spolupráce probíhá i s širokým spektrem partnerů, institucí, kulturních spolků, mezinárodních agentur, nevládních organizací a médií. (Člověk v tísni, online)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 TORNÁDO NA JIŽNÍ MORAVĚ

Na jižní Moravě mezi Břeclaví a Hodonínem se ve čtvrtek 24. června 2021 okolo půl osmé večer objevila extrémní bouře doprovázená krupobitím a bohužel i tornádem. Jednalo se o velmi silné tornádo, které bylo doprovázeno savými víry, a dokonce dosáhlo síly F4 na Fujitově stupnici. Jedná se o druhou nejsilnější úroveň síly tornáda. Celková zasažená oblast byla dlouhá 26 kilometrů, přičemž šířka zasaženého území byla s odchylkami přibližně půl kilometru. Kriticky zasaženo bylo sedm obcí, nejvíce postiženy byly Moravská Nová Ves, Hrušky, Lužice, Mikulčice a městské části Hodonína Bažantnice a Pánov.

V zasažených oblastech bylo poničeno přibližně 1 400 staveb včetně veřejných, zemědělských a průmyslových budov, samozřejmě také velký počet stromů a vozidel. Silně zasažena byla také infrastruktura včetně druhého železničního koridoru. Škody na soukromém i veřejném majetku byly vyčísleny na 15 miliard korun. Ke zbourání bylo určeno více než 200 domů. V průběhu večera a následujícího dne bylo ošetřeno několik set zraněných osob, zemřelo celkem šest osob.

Krátce po katastrofě se zvedla velká vlna solidarity, do postižených obcí dorazilo tisíce dobrovolníků, kteří se rozhodli pomáhat. Již měsíc po tornádu se v České republice vybralo přes jednu miliardu korun pro rodiny dotčené katastrofou.

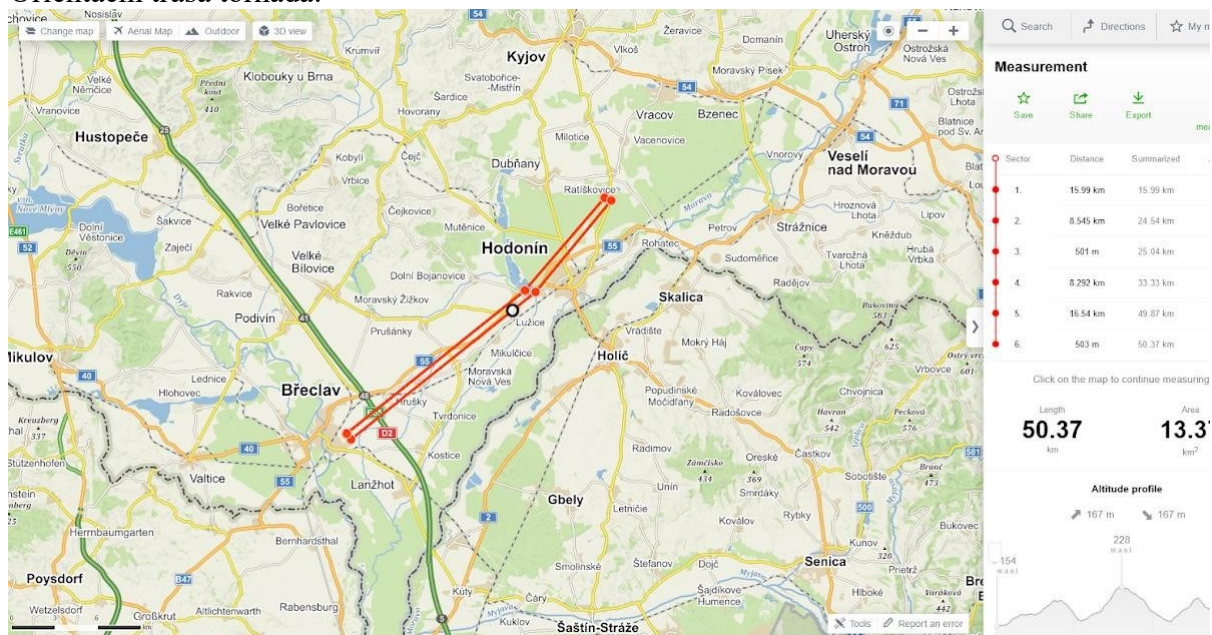
2.1 Škody v jednotlivých obcích

- Hodonín - Tornádo postihlo severozápadní a severní část, především části Pánov, Bažantnice a lokalitu Kapříška. Poškozeno bylo více než 100 domů, z toho k demolici jich bylo určeno 10. Bouře odnesla střechu sportovní haly, poškodila zdejší zoologickou zahradu a způsobila další škody. V zoologické zahradě byl prakticky srovnán se zemí psí útulek, zvířecí výběhy byly poškozeny jen málo. Vážně poničen byl domov pro seniory S-centrum, který přišel o střechu, zasažena byla i škola. Dvě ze tří středních škol (Střední škola průmyslová a umělecká a Integrovaná střední škola Hodonín) byly následujícího dne kvůli poškození zavřeny, škody utrpěla i společná jídelna.
- Hrušky - Těžce byla poničena celá jižní část obce. Poškozeno bylo přibližně 200 domů, z toho 60 bylo určeno k demolici. Místní kostel přišel o věž, o střechu a fasádu přišla sousední budova školy.

- Lužice - Postižena byla zhruba třetina obce. Poškozeno bylo cca 100 domů, z toho 17 jich bylo určeno k demolici. Některé domy přišly o střechy, lidé bez přístřeší byli evakuováni do místní sokolovny. Zdevastovány byly vinohrady v okolí obce.
- Mikulčice - Zasažena byla přibližně třetina obce, poškozeno bylo kolem 300 domů, z toho 60 jich bylo určeno k demolici. V obci se mimo jiné převrátil autobus, lidé bez přístřeší byli evakuováni do sportovní haly.
- Moravská Nová Ves - Bylo poškozeno nejvíce domů ze všech tornádem zasažených obcí, celkem 370, k následné demolici jich bylo určeno 30. Poničeno bylo i agrodružstvo Agromoravia, kde uhynulo podle prvotních odhadů nejméně 30 býků, podle pozdější zprávy Státní veterinární správy nejméně 80 z celkových 430 chovaných býků. Zničena byla též střecha a část věže kostela sv. Jakuba Staršího. Tornádo zničilo mimo jiné i dva penziony a hospodu.

Orientační trasa tornáda:

Obrázek 1, zdroj: mapy.cz, vlastní úprava

Byla přerušena doprava na druhém železničním koridoru v úseku Břeclav – Staré Město u Uherského Hradiště. Na úseku od Hrušek k Hodonínu bylo strháno trakční vedení, místy byly poškozeny i kolejnice, na něž spadly betonové trosky. První vlak, tažený dieselovou lokomotivou, mohl projet postiženým úsekem až pátého dne po katastrofě.

Bezprostředně po bouři byla též obousměrně zablokována dálnice D2, na kterou u Břeclavi spadlo několik podpěr vedení velmi vysokého napětí. Ve směru na Bratislavu byla v průběhu

večera zprovozněna, směr na Brno zůstal vyhrazen pro přesun složek Integrovaného záchranného systému. Policie následně také uzavřela pro civilní vozidla Hodonín, Hrušky, Moravskou Novou Ves a Týnec.

V celém Jihomoravském kraji zůstalo v pátek 25. června ráno bez dodávek zemního plynu asi 2 500 odběratelů.

Nemocnice Břeclav před koncem dne hlásila přijatých cca 50 zraněných s tím, že číslo nebylo konečné. Nemocnice Hodonín do konce dne ošetřila přes 200 zraněných včetně pohmožděnin, otevřených zlomenin a zranění hlavy, potvrdila jedno úmrtí mezi pacienty. Ráno po neštěstí již bylo uváděno 5 zemřelých. Ani první ohlášený počet zraněných nebyl konečný, už o několik hodin později se začalo mluvit o čísle až 300 zraněných.

3 POMOC POSKYTNUTÁ JEDNOTLIVÝMI ORGANIZACEMI

V celé republice způsobilo tornádo značné pozdvižení a odstartovalo velkou humanitární pomoc směřovanou do postižené oblasti. Tato kapitola bude pojednávat o několika hlavních a významných organizací, které přispěly k tomu, aby se lidem zasaženým katastrofou dostalo pomoci, kterou potřebovali.

Bohužel někteří lidé solidaritu využili k podvodům, když okopírovali grafiku sbírky Diecézní charity Brno a zveřejnili u ní falešný platební QR kód. Policie 27. června zadržela 22letého muže podezřelého z podvodu a oznámila, že ke zneužití žádných peněz nedošlo, neboť se tímto způsobem podvodníkům nepodařilo žádné peníze získat. Dalším případem byla změna čísla účtu u žádosti o příspěvek.

3.1 Nadace Via

Spustila online sbírku, na které se pár hodin od spuštění vybralo přes 30 milionů korun.

V 1. fázi bezprostředně po katastrofě nadace vyplatila 5 mil. Kč každé z pěti nejpostiženějších obcí na zajištění nejdůležitějších věcí po neštěstí (odvoz sutí, zajištění základních služeb pro obyvatele atd.). Současně nadace iniciovala a spolupracovala na koordinaci pomoci s ostatními neziskovými organizacemi a rozběhlo se mapování zasažených domácností.

Ve 2. fázi se Via zaměřila na přímou pomoc konkrétním lidem. Aby pomoc byla co nejspravedlivější, byla ještě rozdělena na 3 kola podpory:

- V tom prvním byli podpořeni všichni zasažení, a to částkou až 150 tis. Kč, celkem 669 domácností získalo 99,5 milionů Kč. Ostatní zasažené domácnosti byly podpořeny z jiných sbírek, např. od ADRA, Člověk v tísni nebo Diakonie a to stejnou částkou. Pomoc byla koordinována tak, aby poskytnutá částka byla rozdělena mezi všechny zasažené spravedlivě.
- V srpnu pak začalo druhé kolo přímé pomoci, tato pomoc byla určená pro více poškozené domácnosti. Ty získaly další příspěvek ve výši až 150 tisíc korun. V této fázi podpory bylo odesláno 274 příspěvků v částce téměř 40 milionů Kč. Ve druhém kole již nebyly podpořeny rodiny, které měly malé poškození domu a na pokrytí škod stačila částka z prvního kola, dále rodiny se soukromou sbírkou a určité specifické případy. Celkem tak v rámci přímé pomoci v prvních dvou kolech bylo zasaženým lidem odesláno 942 příspěvků v částce 139 460 000 Kč.

- Ve třetím kole individuální pomoci byly obdarované další částkou nejvíce zasažené domácnosti, kde dosavadní podpora 150 000 Kč v prvním kole, příp. dalších 150 000 Kč v druhém kole, nebyla dostatečná. Přímo se domácnostem vyplatilo ve 49 příspěvcích dalších 19 500 500 Kč.
- Tornádo nezničilo jen vybavení domácností. Mnoho lidí přišlo i o vybavení svých dílen, zařízení nebo prostředky, které jim zajišťovaly obživu. Tato fáze pomoci byla proto zaměřená také na opravu a obnovu dílen, provozoven, zahrad nebo vinic. Ve dvou grantových výzvách bylo vyplaceno 625 příspěvků v celkové hodnotě 35 319 876 Kč.
- Vyjma výše uvedené pomoci pro Moravu se ze sbírky alokovala částka 2 mil. Kč na obnovu Ústecka, konkrétně na poničenou obec Stebno na Lounsku, která byla jiným tornádem rovněž zasažena. Podpora proběhla ve spolupráci s Ústeckou komunitní nadací.

Ve 3. fázi byla vyhlášena poslední grantová výzva nazvaná Fond sousedské obnovy. V ní se jednalo o projekty, které podporovaly v zasažených obcích sousedskou soudržnost a obnovu veřejného prostoru. Cílem této výzvy, na kterou se alokovalo 16 mil. Kč, bylo minimalizovat škodlivé dopady této mimořádné události na běžný sousedský život. Typicky se jednalo například o rekonstrukci míst k setkávání (hřiště, posezení, klubovny apod.), pomoc se zajištěním tradičních akcí v nestandardních podmínkách, společnou obnovu veřejné zeleně a další aktivity, do kterých se zapojila nejširší veřejnost.

3.2 Diecézní charita Brno

Tato charita vyslala téměř okamžitě své pracovníky na postižené místo, ti pak byli k dispozici v Červeném charitním stanu v Mikulčicích. Hned v prvních dnech se stal centrem pomoci. Lidé tady nacházeli potřebné kontakty, materiální pomoc i psychickou podporu. Koordinátorka Jana Studýnková přišla do Mikulčic v srpnu, Jiří Barbořák na začátku září. Stan později nahradila modrá stavební buňka, díky které mohli být oba koordinátoři lidem z obcí Mikulčice, Lužice, Hodonín a Pánov nablízku. Stan byl otevřený 7 dní v týdnu od rána do večera, mohla se tak nepřetržitě zajišťovat pomoc konkrétním lidem, přesně takovou, jakou v danou chvíli potřebovali.

Rozdělení peněz ze sbírky bylo prováděno mimořádně pečlivě. Charita situaci posuzovala přímo na místě, jednala s lidmi ze zasažených oblastí a nabízela jim systematickou podporu. Každá darovací smlouva prošla důkladnou kontrolou a pracovníci Charity vždy osobně

jednali s konkrétními lidmi. Ve smluveném termínu navštěvovali jednotlivé obce a v nich podepisovali smlouvu s každým člověkem zvlášť. Ke starším lidem, kteří na schůzku zapomněli, případně jim zdraví nedovolilo někam dojet, Charita se smlouvami dorazila.

Charita v adventním čase zorganizovala i speciální projekt s názvem Pošli přání. Prostřednictvím speciálního webu www.posliprani.cz mohli lidé z celé republiky v předvánočním období posílat svá přání a slova podpory na jižní Moravu. Desítky laskavých přání pak roznášeli koordinátoři Charity v tištěné podobě do jednotlivých domácností.

3.3 ADRA

ADRA jako organizace s dlouholetými zkušenostmi se ihned zapojila do systematické koordinace pomoci. Při podobných událostech bylo potřeba nejprve zmapovat rozsah škod, nastavit priority i koordinovat dobrovolnickou pomoc. Vedle toho se nesmělo zapomínat ani na oblast psychosociální podpory zasažených obyvatel, která je důležitá od prvních dnů a v některých případech třeba i rok od události. Byla součástí širších krizových týmů, její pracovníci komunikovali s představiteli obcí, krajů, záchrannými složkami i dalšími neziskovými organizacemi. Nejprve si organizace rozdělily území, kde budou primárně působit. Organizaci ADRA po dohodě s ostatními připadla Moravská Nová Ves. Do terénu pak vyrazily týmy složené ze zaměstnanců a zaměstnankyň ADRY, dlouhodobých dobrovolnic a dobrovolníků či členů tzv. „KIP týmů“ (pozn. Komunitní intervenční psychosociální týmy). Na místě pak pracovníci pomáhali s tím, co bylo právě potřeba. Zprovoznili infostánek, kde mohli místní lidé vznášet svoje požadavky a potřeby, zajišťovali materiální, dobrovolnickou i psychosociální pomoc. Svou roli plnili mezitím i vyslaní pracovníci „v zákulisí“. Odpovídali na dotazy dárců a dáreků, informovali o situaci na místě a o tom, co právě je, ale i není potřeba. Museli například brzdit nadšení lidí vyrazit do terénu bezprostředně po katastrofě. Organizace kladla důraz na to, že pomoc musí být koordinovaná, aby byla efektivní. Na přímou finanční pomoc bylo z veřejné sbírky domácnostem ve třech vlnách rozděleno 68 555 000 Kč. Finančně bylo přímo podpořeno celkem 250 zasažených domácností. Zbytek peněz byl využit například na koordinaci pomoci, materiální zajištění, administraci sbírky, činnost informačního stánku a další návazné aktivity.

První vlna pomoci byla poskytnuta 700 domácnostem postižených ničivým tornádem. V rámci první vlny pomoci ADRA rozeslala přes 30 milionů korun, jednotlivcům přišlo na

účty 150 000 korun. ADRA vyslala 50 lidí do terénu, kteří chodili od domu k domu a zjišťovali rozsahy škod a komu je potřeba pomoci.

Ze 700 prošetřených domácností v Moravské Nové Vsi bylo v 2. kole podpořeno kolem 350 domácností stejnou částkou.

3.4 Český červený kříž

Rozdělil svou pomoc na 3 části:

- Projekt obnova bydlení I - "Demolice": Hodnota pomoci činí 250.000 Kč na jeden demoliční výměr. Oprávněná osoba mohla pomoc čerpat buď materiálně, nebo finančně. Materiální forma představovala voucher na nákup stavebního materiálu dle vlastního výběru u společnosti Stavebniny DEK a.s., která má své pobočky v Hodoníně a Břeclavi. K žádosti bylo třeba doložit úplný/částečný demoliční výměr nebo potvrzení obce.
- Projekt obnova bydlení II - "Střecha": Cílem projektu „Střecha“ bylo přispět na opravy střech těm, jejichž střechy byly tornádem zničeny nebo vážně poškozeny, pokud nešlo o případ demolice. Na tento účel se uvolnilo 36.000.000 Kč, na jednu střechu tak vyšel příspěvek 45.000 Kč. Uzávěrka žádostí byla do 30.9.2021. Příspěvek mohli čerpat lidé bydlící v dané obci, a to jen na domy, ne na hospodářská stavení.
- Projekt "Posudek": Příspěvek ve výši 5.000 Kč byl poskytován na úhradu nákladů spojených s vyřizováním škod na majetku vzniklých v důsledku tornáda. Příspěvek byl vyplácen v hotovosti přímo v obcích.

3.5 Člověk v tísni

Do sbírky Člověk v tísni se během prvních 9 hodin vybralo 32 milionů korun. Brněnská charita evidovala 25. června večer přes 50 milionů korun na účtu pomoci postiženým tornádem, dále téměř 6 milionů korun zaslaných pomocí DMS a přes 4 miliony korun odeslaných prostřednictvím platformy Darujeme. V polovině července už vybrala celkem asi 275 milionů Kč.

Zástupci dorazili na místo hned následující den a zúčastnili se prvních zasedání krizového štábu a starostů a ve spolupráci s ostatními zmapovali rozsah škod v celé zasažené oblasti. Každé z pěti postižených obcí bylo posláno 5 000 000 korun na sanování okamžitých potřeb a na budoucí obnovu obecního majetku. Ve dnech, které následovaly po tornádu, bylo akutně potřeba zakrýt plachtami domy, kterým tornádo odneslo nebo poškodilo střechu, a odklidit

velké množství trosek a suti. Během prvních týdnů dopravil tým pracovníků na místo 10 500 m² plachet různých rozměrů, 135 stavebních koleček, 68 m³ dřevěných latí, 980 OSB desek a množství různého spojovacího materiálu.

Materiál byl doručen do centrálních skladů postižených obcí, odkud si jej majitelé poškozených domů za asistence krizového štábu mohli dle potřeby vyzvednout. Pomoc byla upotřebena během prvních několika týdnů a pomohla zakrýt domy, aby se tak majitelé mohli dále věnovat renovaci vnitřních prostor.

Dále organizace zaštitila a rovněž podporovala jednu ze skupin dobrovolníků–řemeslníků, které na místě působily, a směřovala je pomáhat zvláště ohroženým a zranitelným spoluobčanům, kteří si rekonstrukci nebyli schopni zajistit vlastními silami.

Přerozdělování prostředků

První podporu plošně odstupňovanou na 75 tisíc Kč (malý rozsah škod) nebo 150 tisíc Kč (středně velký nebo velký rozsah škod) dostali postižení v červenci a srpnu 2021. Celkem bylo v první fázi podpořeno 391 domácností. Tato podpora byla většinou použita na první faktury stavebním firmám a nákup stavebního materiálu, jehož cena začala v létě 2021 strmě stoupat.

Ve druhé etapě od září 2021 byly částkou 150 tisíc Kč opětovně podpořeny domácnosti se středním až závažným poškozením, aby stihly dokončit hlavní opravy ještě před příchodem zimy. Ve druhé etapě bylo celkem podpořeno 139 domácností.

Třetí etapa trvající od listopadu 2021 do května 2022 probíhala formou individualizované pomoci a zaměřila se na domácnosti s největším stupněm poškození a na ty, které z různých důvodů nebyly schopné shromáždit z dalších zdrojů dostatečné množství finančních prostředků na obnovu bydlení. V této etapě byla zohledněna celková škoda stanovená odhadcem škod či likvidátorem pojišťovny, podpora od státu byla přidělena skrze dotaci Živel, pojistné krytí a dosavadní dary obdrželi od nevládních organizací, nadací či obcí a ze soukromých sbírek. Poškozeným pak na základě kalkulace bylo uhrazeno 50 procent nepokrytých škod, sociálně znevýhodněným rodinám či jednotlivcům bylo uhrazeno až 80 procent nepokrytých škod. V této etapě bylo celkem podpořeno 86 domácností.

Zbylé prostředky alokované na opravy domů byly přerozděleny ve čtvrté etapě finanční pomoci 31 nejohroženějším domácnostem.

3.6 Dotazníkové šetření v oblasti zasažené tornádem

Proběhlo 1 rok po katastrofě. Cílem bylo získat plnohodnotné odpovědi alespoň od 100 občanů, jenž se katastrofa přímo dotkla. Dotazníky byly zasílány prostřednictvím sociálních sítí, dokud nebyly získány odpovědi od 100 respondentů.

Primárním cílem dotazníku je zjistit, jestli byla poskytnutá pomoc dostatečná, rychlá a jestli místní obyvatelé již po roce mohou, žít jako dříve. Celý průzkum je velmi důležitý pro navržení optimálního postupu při navržení efektivní humanitární pomoci.

1. Vrátil se Váš majetek do původního stavu?

Graf č. 1, vlastní zpracování

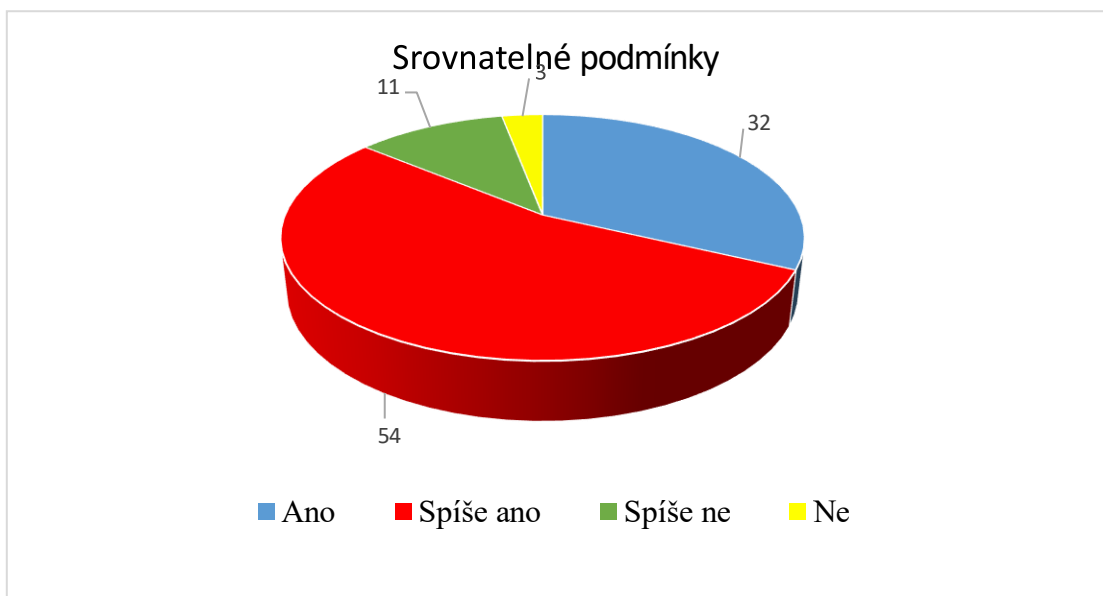

Úvodní dotaz byl směřován na skutečnost, jestli se vrátil zasaženým majetek do původního stavu (kompletně nebo jen částečně). Tento dotaz byl zvolen hlavně proto, aby byla zjištěna efektivita dotací. Z celkového počtu tázaných má 67 % majetek víceméně v původním stavu. Zbývajících 33 % procent pak nejsou zcela spokojeni se stavem svého majetku rok po katastrofě.

2. Žijete ve srovnatelných podmínkách jako před tornádem?

Graf č. 2, vlastní zpracování

Překvapivé byly odpovědi na srovnatelné podmínky, co se týče života v zasažených oblastech. Z celkového počtu tázaných, dokonce 86 % odpovědělo, že podmínky pro život jsou víceméně podobné jako před katastrofou. Pouze 14 % procent si to nemyslí. Z toho vyplývá, že dotace a oprava veřejných prostor je lidmi považována za efektivnější než oprava jejich majetku. Samozřejmě se s touto myšlenkou dá polemizovat, jelikož na vlastní majetek je většina lidí citlivější, než jak je tomu u veřejného.

3. Uvažujete o přestěhování do jiné lokality?

Graf č. 3, vlastní zpracování

Přibližně 79 % lidí vůbec nezvažuje odchod do jiné lokality. Tento fakt je způsoben nejspíše tím, že jsou lidé v dané lokalitě zvyklí žít, a hlavně tam mají práci. Bohužel v aktuální době jsou náklady na dojíždění do práce relativně drahé a stejně tak je nepřívětivá i cena nemovitostí pro případné stěhování.

4. Jak hodnotíte poskytnutou finanční pomoc z veřejných sbírek na stupnici od 1 do 5 jako ve škole?

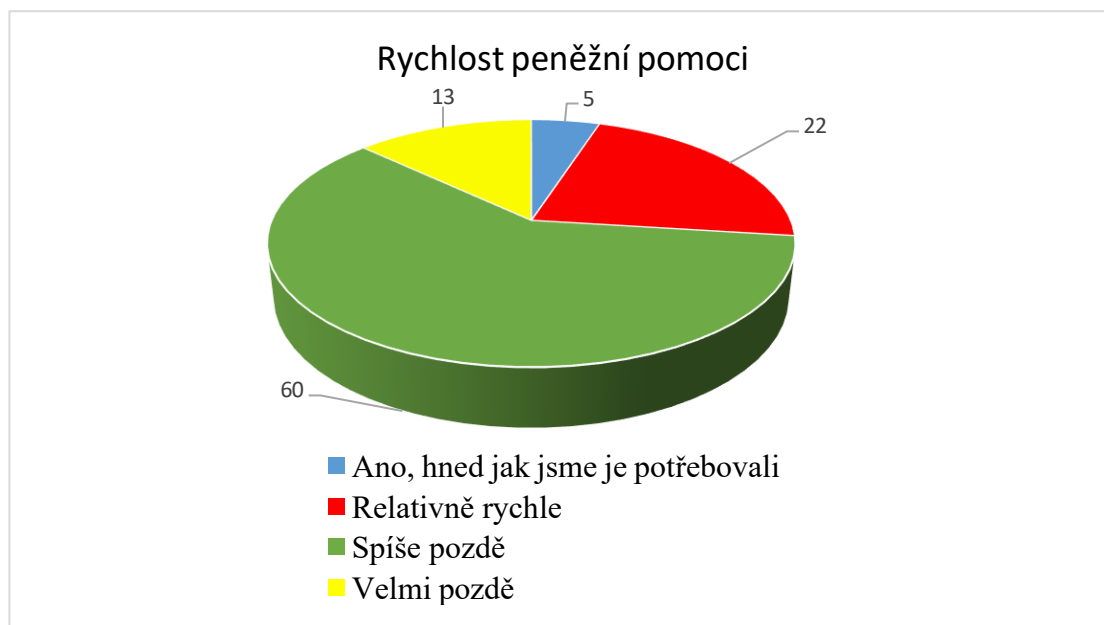
Graf č. 4, vlastní zpracování

Více než polovina tázaných ohodnotila finanční pomoc známkou dvě. Pouze 13 dalo známku jedna. Přestože nikdo nehodnotil pomoc nejhorší možnou známkou, lze tvrdit, že určité rezervy ve finanční pomoci byly a prostor pro zlepšení by se našel. Bohužel se nelze zavděčit každému a pro spoustu lidí se jednalo o tak tragickou událost, že spokojeni nemusí být nikdy.

5. Obdrželi jste finanční pomoc dostatečně rychle?

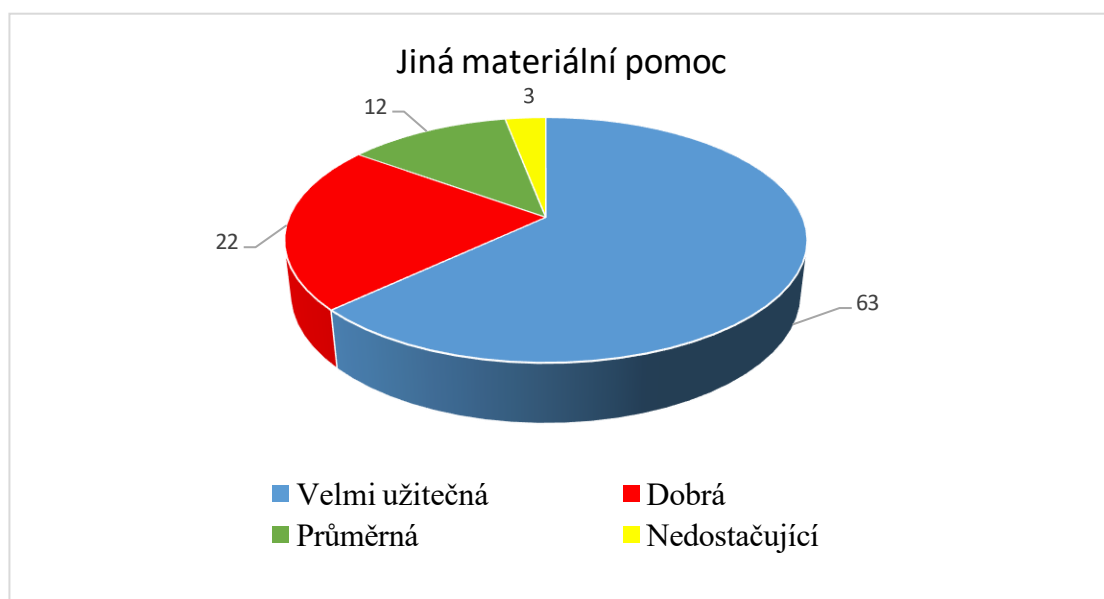
Graf č. 5, vlastní zpracování

Co se týče rychlosti pomoci, tak pro většinu lidí dorazila později, než by potřebovali. Lze konstatovat, že budoucí návrh optimálního postupu organizace by se měl zaměřit určitě na rychlost dodaných peněžních prostředků.

6. Jak hodnotíte poskytnutou jinou materiální pomoc než finanční?

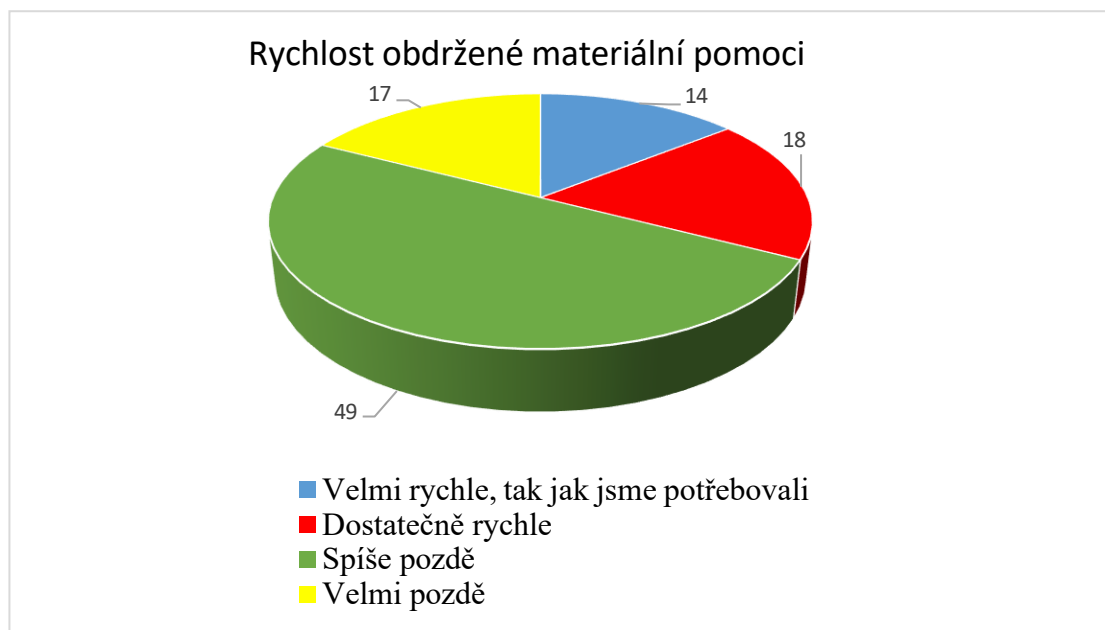
Graf č. 6, vlastní zpracování

Většina respondentů považovala materiální nefinanční pomoc za velmi užitečnou.

7. Obdrželi jste jinou materiální pomoc dostatečně rychle?

Graf č. 7, vlastní zpracování

Co se týče rychlosti dodání materiálu a jiné pomoci opět jsou zde značné rezervy. Bohužel se ovšem jednalo o dobu s nedostatkem stavebního materiálu na trhu. Výsledky tedy mohou být ovlivněny komplikacemi, jenž způsobil covid a celkový nedostatek dodávek ze zahraničí.

8. Jak hodnotíte práci dobrovolníků?

Graf č. 8, vlastní zpracování

Všichni tázaní ocenili práci a pomoc dobrovolníků.

9. Kde jste bydleli po katastrofě?

Graf č. 9, vlastní zpracování

Tento dotaz byl zvolen hlavně proto, že jsem sám působil jako dobrovolník a pomáhal jsem v zasažené oblasti a nezaregistroval jsem jakoukoliv organizaci náhradního bydlení ze stran charitativních organizací. Při návrhu efektivního postupu by bylo vhodné zaměřit se i na tuto problematiku.

10. Měli jste pojištěnou nemovitost? Pokud ano, jak hodnotíte pomoc a přístup pojišťoven?

Graf č. 10, vlastní zpracování

Ukázalo se, že většina lidí měla nemovitost pojištěnou a přibližně polovina byla spokojena s vyřizováním. Pro jiné obory by také bylo určitě zajímavé prozkoumat detailně plnění pojišťoven, nicméně pro tuto práci je dostačující pouze obecný dotaz na pojištění. Hlavně pro představu, jak správně alokovat Humanitární pomoc.

3.7 SWOT analýza humanitární pomoci

Tabulka č. 1, SWOT analýza, vlastní zpracování

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • zakotvení problematiky v právních předpisech, samostatný zákon o humanitární pomoci • spolupráce jednotlivých organizací • dostatečný počet prostředků 	<ul style="list-style-type: none"> • absence strategického dokumentu zabývajícího se humanitární pomoci v dlouhodobém horizontu • absence oficiálních priorit humanitární pomoci • rychlost poskytnuté pomoci • v moderní historii ČR vůbec první mimořádná událost daného typu
Hrozby	Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> • možnost zneužití darovaných prostředků či dotací • problémy týkající se přístupu k postiženému obyvatelstvu • nedostatečná ochrana života a zdraví osob • další mimořádná/katastrofická událost 	<ul style="list-style-type: none"> • zefektivnění finančních procesů ve státní správě ústící v navýšení humanitárního rozpočtu • rozšíření počtu nevládních neziskových organizací • zkušenosti s mimořádnou událostí • pomoci lidem pro dobrou věc • lepší vnímání veřejných organizací obyvateli

SWOT strategie

Tabulka č. 2, interní analýza, vlastní zpracování

Silné stránky a možnosti jejich udržení	Právní předpisy – udržet současný stav a nekomplikovat aktuální zákony
	Spolupráce organizací – základem je udržovat dobré vztahy
	Dostatečný počet prostředků – informovat veřejnost o tom, jak jejich příspěvky pomohly konkrétním lidem a tím udržet motivaci pro budoucí příspěvky
Slabé stránky a možnosti jejich řešení	Absence strategického dokumentu zabývajícího se humanitární pomocí v dlouhodobém horizontu – vytvořit a pravidelně aktualizovat, případně doplnit zkušenosti vždy když nastane krize
	Rychlost poskytnuté pomoci – zefektivnění spolupráce mezi nasazenými týmy a centrálním střediskem
	Absence oficiálních priorit humanitární pomoci – přesně si stanovit a seřadit priority

Tabulka č. 3, externí analýza, vlastní zpracování

Příležitosti a možnosti jak je využít v budoucnu	Lepší vnímání veřejných organizací obyvateli – informovat veřejnost o všem co organizace pro zasaženou oblast udělala
	Zkušenosti s mimořádnou událostí – detailně zpracovat reporty o všem co se odehrálo
Hrozby a možnosti, jak jim předejít	Možnost zneužití darovaných prostředků či dotací – informovat veřejnost, aby přesně věděla, kam zasílat prostředky a na co si dát pozor
	Problémy týkající se přístupu k postiženému obyvatelstvu – navázat rychlou a efektivní spolupráci s hasiči, případně jinými týmy, které mohou přístupy opět obnovit

Tabulka č. 4 Matice, vlastní zpracování

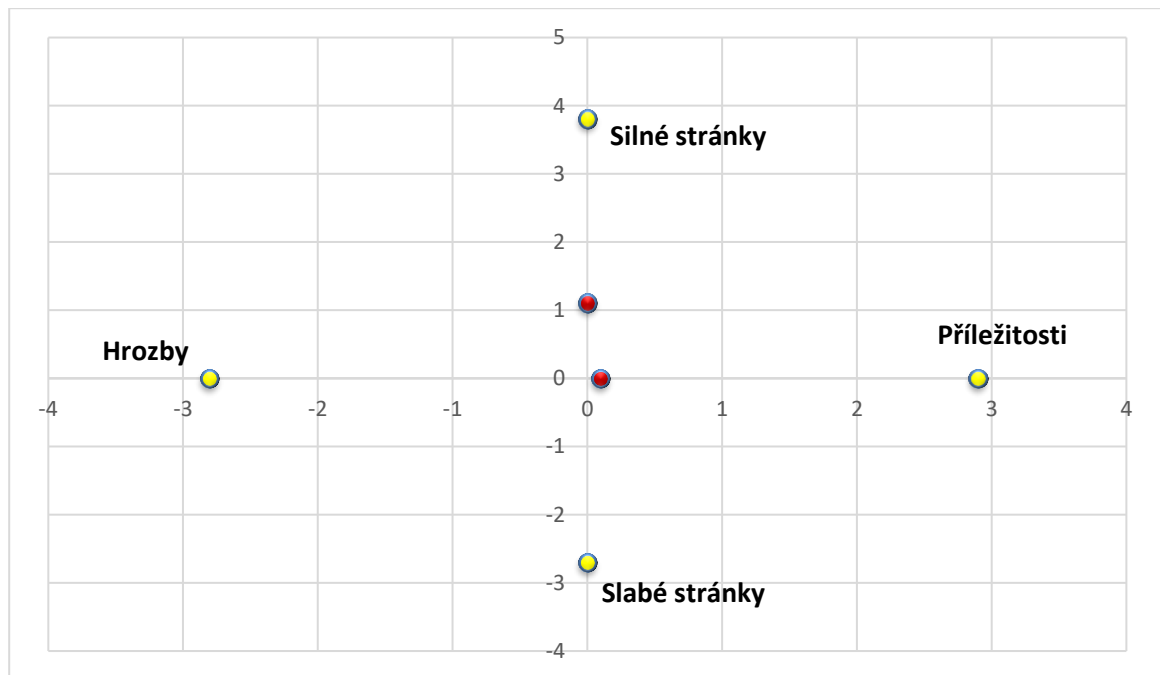
Silné stránky.....	váha x hodnota
zakotvení problematiky v právních předpisech.....	0,2 x 2
spolupráce jednotlivých organizací.....	0,3 x 3
dostatečný počet prostředků.....	0,5 x 5
Slabé stránky.....	váha x hodnota
absence strategického dokumentu	0,1 x -2
absence oficiálních priorit humanitární pomoci.....	0,1 x -3
rychlost poskytnuté pomoci.....	0,5 x -4
v moderní historii ČR první mimořádná událost daného typu.....	0,3 x -1
Příležitosti.....	váha x hodnota
zefektivnění finančních procesů	0,3 x 4
rozšíření počtu nevládních neziskových organizací.....	0,1 x 3
zkušenosti s mimořádnou událostí.....	0,2 x 2
pomoci lidem pro dobrou věc.....	0,2 x 3
lepší vnímání veřejných organizací obyvateli.....	0,2 x 2
Hrozby.....	váha x hodnota
možnost zneužití darovaných prostředků či dotací.....	0,2 x -3
problémy týkající se přístupu k postiženému obyvatelstvu.....	0,3 x -1
nedostatečná ochrana života a zdraví osob.....	0,2 x -3
další mimořádná/katastrofická událost.....	0,3 x -4

Z grafu můžeme vidět následující výstupy:

Interní hodnota: Silné stránky + slabé stránky = $3,8 - 2,7 = 1,1$

Externí hodnota: Příležitosti + hrozby = $2,8 - 2,7 = 0,1$

Graf č. 12, SWOT analýza, vlastní zpracování

Z grafu můžeme vyčíst, že hodnota 1,1 vyjadřuje převahu silných stránek nad slabými stránkami. Co se týče příležitostí a hrozeb, výsledná hodnota 0,1 není negativní, nicméně, můžeme konstatovat, že hrozby mohou být velkým rizikem do budoucna.

Humanitární systém ČR má své přednosti i slabé stránky. Pokud se má úroveň systému humanitární pomoci ČR zvýšit zejména v podmínkách stoupající četnosti a závažnosti krizových situací jakými jsou tornáda, je třeba nejprve stanovit a vymežit přesnou strategii pomoci. Za tímto účelem by bylo vhodné zpracovat dokument strategického charakteru s výhledem na příštích několik let. Dokument by obsahoval vymezení cílů a principů humanitární asistence, shrnutí disponibilních nástrojů k jejímu poskytování, a případně seznam kroků k zefektivnění systému spolu se subjekty odpovědnými za jejich realizaci a závaznými termíny plnění. Ve strategii se mohou rovněž vytyčit alespoň základní geografické lokality, které mohou být náchylné na katastrofy typu tornáda, případně by se mohly vytyčit i jiné oblasti náchylné na jiný typ katastrofy (povodně atd.).

Předpokladem pro dostatek financí pro podobné události je ochota obyvatelstva pomoci, s tím jde ruku v ruce ekonomický růst a spokojenost daného obyvatelstva. Současně je nutné zajistit, aby vynaložené finanční prostředky byly využity efektivně.

Další prostor pro zlepšení lze spatřit ve zvyšování veřejného povědomí o humanitární pomoci, především u mladších generací, a posilování role dobrovolnictví. Na tomto cíli by mělo kromě MZV ČR participovat také Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR a veřejná média. Taktéž by se mohla postupně rozšiřovat nabídka modulů pro mezinárodní záchranné operace. K zabezpečení připravenosti a akceschopnosti sil a prostředků pro tyto akce (záchranných odřadů, jednotlivých expertů a jejich vybavení) je vhodná pravidelná účast na mezinárodních konferencích, workshopech nebo cvičeních.

4 NAVRŽENÍ EFEKTIVNÍHO POSTUPU PŘI HUMANITÁRNÍ POMOCI

V této kapitole bude prezentován návrh toho, jak by měla organizace správně postupovat při přírodní katastrofě.

Nejdříve by si měla vytyčit geografický rozsah zasaženého území. Ideálně vyznačit do mapového podkladu k danému dni, a v následujících dnech aktualizovat podle dalšího vývoje, samozřejmě také vytyčit zasažené obce (opět ideálně do mapového podkladu s následnými aktualizacemi). Poté by bylo vhodné seřadit obce do priorit podle rozsahu zasažení.

Organizace nesmí zapomenout vytyčit neprůjezdné komunikace, aby se omezilo komplikacím se zásobováním.

Dle vyznačeného území může organizace stanovit odhad počtu zasažených domácností v jednotlivých obcích, rozsah poškození budov, infrastruktury, majetku obce apod.

Manažer nebo vedoucí kritického týmu organizace by měl mít vždy přehled o počtu terénních pracovníků, kteří mohou okamžitě vyrazit pomáhat. Také by měl znát počty disponibilních dopravních prostředků pro terénní týmy, aktuální druh a množství věcných prostředků na skladech, aktuální finanční rezervy k okamžitému nákupu věcných prostředků.

4.1 Navržení vhodného systému terénních týmů

Manažer by měl rozdělit terénní pracovníky do dvojic, následně přidělit jednotlivé dvojice do zasažených obcí podle priorit, konkrétně pak podle počtu pracovníků, jenž jsou k dispozici a počtu a velikosti zasažených obcí. Optimální je samozřejmě aby jeden terénní tým připadnul na jednu obec.

Aby nedocházelo k přetížení pracovníků, měla by být stanovena pracovní doba, respektive vytyčeny přesné hodiny, ve kterých budou pracovníci k dispozici. Vzhledem k tomu, že většina v zasažené oblasti stále chodila do práce, otevírací doby, které organizace po tornádu měly, jim nevyhovovaly. Lepší by bylo rozdělit pracovní dobu na dvě směny. Ideálně ranní od 6:00 do 11:00 a odpolední od 15:00 do 20:00. V těchto termínech se pak může dostavit kdokoliv bez ohledu na to, jestli má ranní nebo odpolední, případně i noční směnu.

Důležité je také předat tuto informaci všem zasaženým, aby věděli, kdy se mohou na pracovníky obrátit. V tomto směru organizace sdílely informace prostřednictvím rozhlasu

nebo na internetových stránkách, případně na radnici. Někteří lidé ale potřebné informace stejně nedostali. Lepší by tedy bylo vytisknout letáky obsahující vše podstatné a ty následně roznést dům po domu, aby se informace opravdu dostaly ke všem.

Konkrétní postup:

- určit místo a čas odjezdu, dopravní prostředek a trasu,
- určit vybavení týmu (vzhledem k předpokládané délce nasazení v terénu, klimatickým podmínkám a typu ubytování (v místě / s denními návraty na základnu),
- po příjezdu do zasaženého území zkontaktovat starostu / místostarostu a nahlásit svoji přítomnost v obci,
- seznámit starostu s účelem svého působení v obci
- zkontaktovat velitele zásahu, pokud tedy probíhají záchranné akce a práce a nahlásit svoji přítomnost v obci,
- vyžádat si kontaktní osobu za danou obec,
- dohodnout si místo, které bude sloužit jako zázemí pro terénní tým a jako výdejní místo humanitární pomoci.
- provést obchůzku v zasažených částech obce a identifikovat domácnosti, které budou potřebovat pomoc,
- vyplnit monitorovací dotazník se zástupcem každé zasažené domácnosti v elektronické nebo v listinné formě,
- informovat domácnosti o možnostech pomoci a otevírací době střediska, ve kterém se může o pomoc žádat,
- identifikovat potřeby obce jako subjektu se zástupcem obce, sepsání škody na obecním majetku a okamžitých požadavků obce,
- sumarizovat údaje a výstup zaslat elektronicky na centrálu.

Průběžná činnost

- U všech svých pracovníků zajistit logistiku, tedy zvážít denní dojíždění do zasažené obce, nebo ubytování v dané lokalitě. Také se nesmí zapomenout na vhodné vybavení do terénu podle situace,
- balíčky pro domácnosti – krizový tým organizace by měl prioritně zajistit tzv. balíčky pro domácnosti, které budou obsahovat základní vybavení sloužící k zajištění základních lidských potřeb. Jedná se o potravinový a hygienický balíček,

- provádět denně monitoring svého území a v případě zjištění nových skutečností o zasažených domácnostech vyplnit další potřebné monitorovací dotazníky,
- zabezpečit příjem požadované pomoci na výdejním místě pro občany,
- rozhodnout o prioritách výdeje humanitární pomoci,
- organizovat činnost registrovaných dobrovolníků v obci,
- podle potřeby svolávat koordinační schůzky.

Finanční prostředky

Organizace by měla vybírat finanční prostředky prostřednictvím DMS nebo bankovními převody. Tyto způsoby jsou totiž nejrychlejší a může tedy dojít k rychlé poskytnutí pomoci v zasažených oblastech.

Vždy informovat dárce, aby kontrolovali, jestli zasílají prostředky na oficiální a správný účet. Ideální by bylo, kdyby automat zasílal zpětnou vazbu o přijatých, respektive darovaných prostředcích.

Organizace by měla průběžně informovat na koordinačních schůzkách o stavu vybraných finančních prostředků. Na koordinační schůzce by se mělo rozhodnout o nákupu věcných prostředků pro zasažené obce a domácnosti.

Určitě by organizace měla přerozdělovat finanční prostředky přímo, nikoliv prostřednictvím voucherů na stavebnický materiál. Z osobních rozhovorů bylo patrné, že to lidem nevyhovovalo a velmi se protahovala doba pomoci. Organizace by měla stanovit odhad škod a na základě toho vyplatit přímo částku. Díky tomu by se zkrátila doba oprav.

Velmi důležitá je komunikace mezi týmy v terénu a střediskem, které má na starost přerozdělování prostředků. Všichni musí být v kontaktu každý den a průběžně se informovat o stavu a aktuálním dění.

ZÁVĚR

Tornáda, vyskytující se v historii lidské společnosti odedávna, se stávají významným fenoménem i na území České republiky, který ovlivňuje životy mnoha lidí. Lidé se bojí, že se budou tornáda vyskytovat častěji, a co je horší, že mohou být ještě větší a ničivější. Dárci nejčastěji poskytují nevládním neziskovým organizacím svou pomoc v podobě peněžních prostředků. Příležitostí, jak tyto finanční zdroje od dárců získávat je mnoho. Z podstaty humanitární pomoci by měli být humanitární zákroky pohotové, nárazové a rychlé. Bohužel v destabilizovaném prostředí, ve kterém jsou realizovány, může nastat řada problémů snižujících jejich efektivnost, a tedy i možnost úlevy strádajícímu obyvatelstvu.

Mezi dílčí cíle této bakalářské práce patřilo vymezení a definování základních pojmů souvisejících s humanitární pomocí, dále právní vymezení humanitární pomoci, její vývoj a samozřejmě také charakteristika nejdůležitějších humanitárních organizací v České republice. Tyto cíle byly naplněny v teoretické části této práce. Byla vytvořena literární rešerše, tj. základní přehled současných informací o problematice humanitární pomoci, jeho vývoj, právní vymezení i popis jednotlivých humanitárních organizací v České republice. Jako zdroj byly použity zejména současné právní předpisy, koncepční dokumenty, odborná literatura a oficiální webové stránky zainteresovaných subjektů.

Dalším cílem bakalářské práce bylo zhodnocení postupu jednotlivých organizací po přírodní katastrofě - tornádu, které v červnu roku 2021 způsobilo na jižní Moravě značné škody a zasáhlo do života mnoha lidem. Tento cíl byl naplněn v praktické části, kde byla stručně charakterizována přírodní katastrofa – tornádo, a následně rozebrán způsob poskytování pomoci při této krizi. Byla využita metoda komparace, přičemž v práci byly porovnávány jednotlivé organizace a jejich schopnost poskytovat efektivně humanitární pomoc do zasažené oblasti. Posledním cílem práce pak byl návrh efektivního řešení pro poskytování humanitární pomoci. Tento cíl byl naplněn v poslední kapitole, kde došlo k návrhu efektivního postupu humanitární organizace, postup byl navržen tak, aby zajistil rychlou a efektivní pomoc a alokaci zdrojů.

Návrh vycházel z dotazníku, který zkoumal poskytnutou pomoc a její rychlost, a také z osobních zkušeností autora této práce, jelikož jsem působil jako dobrovolník v zasažených oblastech. Klíčový prvek pro vytvoření efektivního návrhu byla SWOT analýza. Tato práce splnila všechny stanovené cíle. Bohužel katastrofy tohoto typu jsou nepředvídatelné a pokaždé jiné, nelze tedy stanovit naprosto dokonalý univerzální návod humanitární pomoci,

nicméně tato práce určitě může být přínosem do budoucna a posloužit jako inspirace případě další katastrofy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BAČUVČÍK, Radim. *Marketing neziskových organizací*. Zlín: VeRBuM, 2011. ISBN 978-80-87500-01-9.

BJERNELD, M. *Images, motives and challenges for western health workers in humanitarian action*. Uppsala: Uppsala University, Acta Universitatis Upsaliensis, 2009. ISBN 978-91-554-7509-3.

DEWOLFE, Deborah J. *Terénní příručka pro pracovníky psychosociálních a humanitárních služeb, kteří se angažují při hromadných neštěstích většího rozsahu*. Praha: Ministerstvo vnitra, oddělení psychologie, 2002. ISBN isbn80-239-5135-1.

DUŠKOVÁ, L. *Encyklopedie rozvojových studií*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2984-9.

FOLDYNA, Libor. *Nouzové přežití: pro pracovníky psychosociálních a humanitárních služeb, kteří se angažují při hromadných neštěstích většího rozsahu*. 2. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2009. ISBN 978-80-7385-077-7.

FUCHS, J. *Mezinárodní humanitární právo*. Praha: Ministerstvo obrany – Agentura vojenských informací a služeb, 2007. ISBN 978-80-7278-424-0.

HLOUŠEK, Jan a HLOUŠKOVÁ, Zuzana. *Získávání zdrojů na aktivity NNO působící v sociální oblasti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-121-1.

Humanitární charita a Minimální standardy pro humanitární pomoc: projekt Sphere. Praha: Portál, c2003. ISBN 80-7178-865-1.

JUKL, M., MAJRICOVÁ, J. *Století s Červeným křížem*. Praha. Český červený kříž. 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.

JUKL, M., *Ženevské úmluvy a Dodatkové protokoly*. Praha: Úřad ČČK, 1999. ISBN: 80-239-2048-0.

JUNGBAUEROVÁ, Ludmila. *První pomoc a mezinárodní humanitární právo: monografie ke globální výchově ke zdraví a humanitě*. Praha: Univerzita Karlova, 1997. ISBN 80-860-3926-9.

KRYŠKOVÁ, Šárka. *Nestátní neziskové organizace – právní úprava, účetnictví, audit, daně*. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-378-0.

KYSELÁK, Jan. *Humanitární pomoc*. Brno: Univerzita obrany, 2013. ISBN 978-80-7231-937-4.

MÜLLER-STEWENS, Günter, Tami DINH, Berrina HARTMANN, Martin J. EPPLER a Fabinne BÜBZLI. *Professionalization of Humanitarian Organizations*. London: Springer Neture Switzerland, 2018, ISBN 3030032477.

NÁDVORNÍK, O a VOLFOVÁ, A, Společný svět: *Příručka globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Člověk v tísní, společnost při ČT, o. p. s., 2004. ISBN 80-903510-0- X.

REKTOŘÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru*. Praha: Ekopress, 2010. ISBN: 978-80-86929-54-5.

RICHTER, R., 2010. *Ochrana obyvatelstva a Dodatkový protokol I o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů*. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80- 86640-55-6.

SMETANA, Marek. 2013. *Humanitární pomoc při zvládnutí rozsáhlých mimořádných událostí*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80- 7385-138-5.

ŠEFČÍK, Vladimír. *Analýza rizik*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009. ISBN 978-80-7318-696-8.

WALKER, P., MAXWELL, D. G. *Shaping the humanitarian world*. New York: Routledge, 2008. s. ISBN 9780415773706.

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 239/2000 Sb. *O integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*. In: . Sbírka zákonů České republiky, 2022, ročník 2000. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 117/2001 Sb. *O veřejných sbírkách a o změně některých zákonů*. In: . Sbírka zákonů České republiky, 2022, ročník 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-117>

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 3/2002 Sb. *O svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů*. In: . Sbírka zákonů České republiky, 2022, ročník 2002. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 151/2010 Sb. *O zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů*. In: . Sbírka zákonů České republiky, 2022, ročník 2010. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-151>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník*. In: . Sbíрка zákonů České republiky, 2022, ročník 2012. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

ADRA [online]. © 2020-2022 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://adra.cz/>

ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ [online]. Praha, © 2022 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.cervenkyriz.eu/>

Člověk v tísní [online]. Praha, © 2022 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/>

Dms Dárcovská SMS [online]. Praha, © 2022 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.darcovskasms.cz/>

DMSky opět pomáhají i při živelních katastrofách. Po tornádu rekordních 11,7 milionů korun! [online]. 2021 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.darcovskasms.cz/aktuality/296/dmsky-opet-pomahaji-i-pri-zivelnich-katastrofach-po-tornadu-rekordnich-11-7-milionu-korun.html?pg=2>

Charita Česká republika [online]. © 2022 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.charita.cz/>

KVAPILOVÁ, Martina. *Osvědčení přirozenou cestou* [online]. Olomouc, © 2022 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://udeska.kr-olomoucky.cz/dokument?ude?KUOL0B3AO8FU-0>

DAVIES, Edward. *Emergency hospital evacuation as Hurricane Sandy hits New York* [online]. Londýn, 2012 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/1945312514?pq-origsite=gscholar&parentSessionId=VbcEim11bEsyFXo41ZwOAD1oo7ybai6n%2FD%2%20BT0aD%2FlsY%3D>

Defining humanitarian assistance [online]. © 2017 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20171102215158/http://www.globalhumanitarianassistance.org/data-guides/defining-humanitarian-aid>

HAROUËL-BURELOUP, Véronique. *Le droit humanitaire au contact des ONG* [online]. 2009 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://journals.openedition.org/humanitaire/593>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČK – ČERVENÝ KŘÍŽ

ČP – ČERVENÝ PŮLMĚSÍC

ČR – ČESKÁ REPUBLIKA

ČČK – ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ

CHČR – CHARITA ČESKÉ REPUBLIKY

OSN – ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

DMS – DÁRCOVSKÁ ZPRÁVA

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Mapa tornáda	33
Obrázek 2 Graf původního majetku... ..	40
Obrázek 3 Graf podmínek po katastrofě	41
Obrázek 4 Graf přestěhování do jiné lokality	41
Obrázek 5 Graf Hodnocení peněžní pomoci ze sbírek	42
Obrázek 6 Graf Rychlost peněžní pomoci	43
Obrázek 7 Graf Jiná materiální pomoc.....	43
Obrázek 8 Graf Rychlost jiné materiální pomoci	44
Obrázek 9 Graf Práce dobrovolníků... ..	44
Obrázek 10 Graf Bydlení po katastrofě.....	45
Obrázek 11 Graf Pojištění nemovitosti	45
Obrázek 12 Graf Swot analýza.....	50

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 SWOT analýza	47
Tabulka 2 Interní analýza.....	48
Tabulka 3 Externí analýza.....	48
Tabulka 4 Matice.....	49